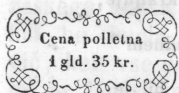

SLOVENSKI GLASNIK.

Lepoznansko-podučen list.

Odgovorni vrednik in izdatelj: A. Janežič.

Št. 4.

V Celovcu 1. aprila 1860.

5. zv.

Na planini.

(Zložil Fr. Svetličič.)

Kedar zarja zvezdic čedo
Vžene v staje za goró,
Ino pevke blagoglasne
Po germéh prepevajo :
Grem nemira gnan od doma,
Ino verh planin hitím,
Se ustopim na višavo
In čudenja ostermin.

Solnce sije, čisto vidim
Veličanskih gôr glavé,
Ki ob meji Kranje moje
Temena v nebó molé,
Ino gledajo v nižave,
Kjer stanuje in slovi
Miroljubni rod slovenski,
Skor bi djal, kar svét stoji.

Megla zgine po ravninah,
Tergi, mesta se blišé,
Kot labodje razkropljeni,
Ko potihnejo sapé.
Bele ceste, bistre reke,
Kakor brazde vrezane,
Vijejo se v kraj iz kraja
Skoz dobrave senčnate.

Vse je krasno, vse je živo,
Kamorkoli se ozrem,
Vse navdaja me z veseljem ;
Al' — ko misliti začnem,
Koliko kerví prelite
Bilo je po teh stranéh,
Se mi serce v persih trese,
Vitrinja solza mi v očéh.

Tam, kot plaz z višine sterme,
Kedar topli jug pihljá,
Dere bojevatni Rimljan
Sem skoz gojzde prek gorá ;
Zmaga, kar se v bran mu stavi,
In prededov naših svet
Je odslej stan trum njegovih
Sédemkrat stotero let.

Tu, kot se valí neurnik
Ploh kipeč za terdni jez,
Ga preterga in zalije
Nizko polje čez in čez :
Vró osvete željne ljudstva
Od izhoda, severja
Proti jugu in zapadu
Tje prek gor nad Rimljana.

Rim omaga, vrenje neha,
Save breg pokrije noč ;
Ptujec vrine se v deželo,
Se košati v nji na moč :
Zida građe po pečinah,
In strahuje od onodó,
Kakor sokol drobne ptice,
Po kotéh ostali rod.

Zdaj preplava tiho Kolpo
Divjih Turkov grozen roj,
Se zažene nad Slovence,
Jih posili v strašen boj ;
Ropa po kmetéh in tergih,
Pali sela in vasi,
Ino vleče trope vjetih
V ječo britke sužnosti.

Kolpa tri sto let kervava
 Včisti se polagoma;
 Ali kmalo stresa sila
 Novih bojev naše tla.
 Kakor bljuje morje ljuto
 Val za valom na bregé,
 Se dervijo od zahoda
 Lês sovražnih čet versté.

Boj končan je, mir kraljuje;
 Jasne zopet so oči,
 In po sercu joka trudnem
 Mi veseli glas doni:
 Zvest Bogu in domu bil je,
 In bo vedno Slave sin,
 Dokler solnce bo zlatilo
 Verhe plešastih planin.

Vetrogončič.

II.

Zdaj, poterpežljivi bravec, sva pa na kmetih; pa ne med kmeti, ampak v poslopju, ki se mu pravi Reparjev grad. Ker ta grad ni popisani in narisani v Valvazorju, naj ga jaz načertam z besedami. Zakaj se imenuje Reparjev grad, tega ne vem; da bi ga bil hudič v eni sami noči za en sam repar sozidal, se mi ne zdi verjetno, akoravno so mi to terdili teta. Pa naj bo to, kakor hoče; grad stoji, in je prav terdno in mogočno zidan na gorsko podnožje. Prostora ima dosti za vse stanovnike, skoraj bi rekel da preveč, ker tudi ščetinasta živina v gradu stanuje, da je bliže kuhinje. Nekdaj je vtegnilo v tem gradu kaj lepo biti, in gospodar je bil premožen mož, ker stari gerb nad vratmi je še zdaj nekoliko pozlačen, in angelja, ki ga deržita, sta nekoliko bolj bela, kakor sploh kamnati krilatci, ki morajo v vetru in mrazu stovine let nad vratmi čepeti. Ohranila sta krilatca gerb in krono, ali starega viteškega rodú nista mogla oteti prahú in pozabljivosti.

Vert pred gradom se mi je zdel prostoren; vertnarju se pa zdi prevelik, ker ga zaporedoma manjša in oddaljene kraje, kamor žlahtna gospá ne zahajajo, iz cvetečega verta v travnik spreminja in ledino pušča. Limonine drevesca so precej narazen postavljene, in težko preletí vrabec od enega do drugega. Sprehajališča gostega germovja so palično gleštane, in tu in tam šterlí iz gabra kip iz starih časov, nad katerim se je večidel znosila časa moč. Vidijo se brez glav, brez roke, s podperto nogó. Venera je zgubila lepoto in bele roke. Merkurju je glava z repetnicami odferčala. Božec vinski se je morebiti enkrat preveč uvinil, ker s sodom vred je telebnil v germovje.

Na obzidju rastljinstvo samovlastno gospodari. Spoštovavec gob in mahú bi tam gotovo našel novo species, od zvonaj pa beršljin opeko veže in podpira, in radovedno gleda čez ozidje in nekdanjo strešico, kakor bi htel prašati, ali bo od znotraj kmalo treba vezila.

Ko sem hodil memo grada, mi je Janez, grajski kočijaž, še marsikaj povedal o posestnikih Reparjevega gradú. Dankovič, je djal Janez, ni bil premožen, dokler ni v zakon vzel hčere bogatega ter-

žaskega kupca. Zdaj si je pa precej opomogel, in njegova edina hči bo imela dokaj dote. To bo pa skoraj gotovo dobil Vetrogončič, ker vse druge snubače je gospá odgnala. Ko sem se temu čudil, mi je Janez bolj skrivaj povedal, da v hiši gospa zapovedujejo. Naročil mi je sicer Janez, naj tega nikomur ne povem, pa ne bojim se ne gospoda Dankoviča, ne mogočne sopruge, saj tudi ne bota zvedila, kar sem med vas strosil, ker velika gospôda ne bere Glasnika, kedar ga bo pa brala, se bo že kaj bolj prijetnega pisalo. Ko sem pa Janeza izpraševal, kakšen mož je Vetrogončič, mi kar ni rad odgovoril, in bralo se mu je na obrazu, da si nista prijatla z Vetrogončičem. Vendar toliko mi je povedal: To mi je vseč na njem, da morem pri vsakem pogledu njegovem precej uganiti, kaj da hoče. Včasih me je pogledal milo, kakor otrok v zibeli, včasih pa, kakor bi me z očmi hotel prebosti. Gospé in gospodične pa nikoli ni tako pogledoval, ampak tako krotko in milo, da nihče nima takega pogleda, kakor on takrat, tudi jaz ne, akoravno sem prav pošten človek. Njegovo nar večje veselje je gospema pesmi prednašati; veliko jih zna iz glave. Kedar je pa on pesmi govoril, je vselej okna odperl, ne zato, ker tako vpije, temuč da bi tudi unajni občudovali njegov glas. Lanskega večera, je djal Janez, sem v turšici pred gradom lesico čakal, ki so jo več večerov poprej vidili hlapci vanjo hoditi, tisto noč je pa ni bilo, gotovo zato ne, ker je Vetrogončič ne vem kaj tako glasno govoril. Letos o sv. Jurju smo dobili novo hišno iz kmetov; ko ta ravno kavo in čaše skozi duri prinese, zagermí Vetrogončič proti nji hudo besedo iz neke pesmi; dekle se ustraši, kava se zlije po tleh, in čaše so šle na drobne kosce, pa bile so iz nar lepšega porcelana. Gospá se ga pa nikdar ne naveliča poslušati, akoravno ji tako učene reči govori, da jih jaz ne razumim, akoravno sem delj časa bil v Nemcih. Ve pa vse reči, pozná vse kamna in zelišča, od Nemcov pa mora vse čisto vediti. Tega pa vendar ne vé ta Vetrogončič, koliko je stara naša prama. Ko sem ga enkrat v Kranj peljal, je térdil, da nima čez tri leta, pa je imela že takrat šest žrebet.

Janez pa že ve, koliko let ima vsaka stvar pri gradu, ker on je že sedajnega gospoda v ljubljanske šole vozil, in ostal je odtistihdob vedno v gradu; bil je pa tudi zvest in natančen mož. Znal je vse pripraviti, kar je bilo treba pri hiši in pri živini, poznal je vse pota na Kranjskem, vse hiše v Ljubljani, na Gorenškem pa vsakega gospoda. Njega je pa tudi mnogo ljudi poznalo, in kmetje okoli grada pravijo, da je Janez dober za družbo.

Vsako spomlad, kedar so se selili gospôda iz Ljubljane na kmete, so poslali Janeza dva dni pred v grad, da je vse v red djal in pripravil v dostojno prebivališče. To so bili staremu Janezu srečni dnevi; kot gospodar je hodil po sobah, dekle in hlapci so čedili, likali, umivali, on pa je memo postopal, ukazoval in gledal, grajal in hvalil.

Danes je vse to popravljeno, in Janez sedi počivaje pod koščato ne vem kolikoletno lipo pred pristavo; nad njim bučijo bučele v obilnem cvetju, za njim pa stermijo orjaške planine z zelenimi herbti in golimi glavami med oblake. Zapazi se še ktera derča snegá v prepadih, ki se smeja in joka pred ljubim solncem. Hladna brisavica pihljá od planinskih goščav, otresaje belo lipovo cvetje Janezu na slamník in pripogovaje ozimino klasje na vlažnem polju. Janez pa herbet kaže planinam, in niso mu mar valovi zelenega klasja, ampak v eno mer gleda na zadnji vink ceste pred unim logom. Zdaj priderdrá kočija izmed drevja. Janez plane izpod lipe, letí ji naproti, odmakne kočijaža namestnika s prestola, požene sam konje, zavije skozi vrata, zapelje pred dvorne duri, in gospôda se spravi v grad, on pa v hlev.

Zdaj si si, poterpežljivi bravec, oddahnil, ker konec je dolgih popisov. Preden si je pa Janez oddahnil, in komaj je konjem ovsá podsul in jim podkve pogledal, že zasliši iz grada hude glasove, ne govornika Vetrogončiča, ampak same gospe. Janez berž vgane, da to njega zadeva, zató se poda pred gospejno sodbo. Tri velike vlade tega gradú, katerim je pridjan začasno tudi Vetrogončič, imajo zbor v veliki dyorani, in sodijo ravnanje Janezovo. Govoríla sta gospá in Vetrogončič, Dankovič in gospodična sta priterjevala. Ko Janez med nje stopi, ga napade gospá z vprašanjem, zakaj je Vetrogončiču v nar slabšem kraju zadej na dvoru sobe pripravil. Janez odgovori: „Gospod Vetrogončič radi beró, zato sem jih djál k bukvarnici, in radi gledajo lepoto naravno, zato sem jih djál zad, da morajo vsako jutro gledati zarjo na planinah“.

„Pa morajo“, ga zaverne gospá, „k nam čez dvor hoditi, dvakrat po stopnicah, včasí še po dežju, na unem koncu tudi nihče ne prebiva“.

„To se bo dalo, gospá, težko pre narediti. Spredaj so res še tri sobe prazne, pa v eni so tla strohnele, druga nima ključavnice, tretja bi bila čedna, pa je skoraj ravno nad svinjaki. Na dvoru bi pa vsaj jaz stanoval ravno pod gospodovo sobo; kedar me bodo potrebovali, naj kar poterkajo ob tla. Stanovanje je pa prav čedno; ako solnca nimajo, bo po leti še hladneje“.

Ali gospá, nezadovoljna s tem, ukaže, naj se Dankovič na dvorno stran preseli, da bo mogel Vetrogončič spredaj stanovati.

Vetrogončič se je temu z vso zgovernostjo ustavljal, pa kaj pomaga med njegove govornice proti volji mogočne gospé in tudi gospoda, ki je, nekaj iz spodobnosti, ker so Vetrogončiča povabili, in nekaj iz strahú pred serdom mile gospé, Vetrogončiču odstopil bolje sobe in mu jih prav prijazno posílil.

Tako so mir sklenili. Janez pa je iz sobe gredé z glavo majal, in tako djál sam pri sebi: Kedar bo Vetrogončič naš zet, bodo do brega gospoda še na vert v uljnjak spravili.

Nocoj spi tedaj Dankovič prvič v življenju na zadnji strani gradú, kjer ni bival nobeden njegovih sprednikov, kjer so nekdam le pisarnice imeli in uporne kmete zapirali. To se mu zdi malo prehudo, da si ravno se je navadil že dosti hudega. Vsede se na stol, in premišlja in premišlja svojo nezgodo, pretresa svoje pretečene dni, pa bolj mu še prihodnji lasé sivijo. Kaj bi naredil z Milko in Vetrogončičem? Kakó bi gospo spokoril? In še več uprašanj mu rojí po prostorni glavi, in on ne vé, kako bi jih odgovoril. Čez nekaj časa mu je pa vendar nekaj pametnega na misel prišlo; plane s stola, udari s peto ob tla in hrabro stopa po sobi gori in doli.

Pod njim je pa Janez ravno Vetrogončičeve čevlje snažil. Ko zasliši ropot nad seboj, se naglo zmuzne po stopnicah gori v sobo gospodovo.

„Kaj ste mi terkali, gospod, tako pozno?“ vpraša malo nejevoljen. Gospod ga debelo pogleda, nazadnje zine: „Klical te ravno nisem, pa ker si prišel, je tudi prav; zaspati ne morem, ti mi boš kraji čas delal“.

„Ali vam je mar dolgčas v teh sobah. Niste jih navajeni, jelite?“

„Kaj bi to! Ne bodi jezičen. Le premišljam, kako bi Milki moža dobil?“

„Če je pa tako, verjamem, da ne morete zaspati“.

„Malo govori. — Kaj bi ti rekel, komu jo čem dati?“

„Meni ne, drugemu pa komur hočete“.

„Da bi te — kdo jo pa misli tebi dajati, tepec? — No, zakaj bi je pa vendar ne hotel?“

„Če bi se jaz ženil, bi htel biti gospodar žene in premoženja, pri vaši gospodični pa tega ni mogoče. Zakaj da ne, sami občutite“.

„Bom za palico prijel! — Pa povej, kako sodiš Vetrogončiča?“

„Če ne primete za palico, bom rekel, da je precej malopriden. Dobro se pa zna obnašati“.

„Saj te ne bom udaril ne, če si ravno včasi malo jezičen. Povej mi še, kako bi ti zdaj to reč izpeljal, ko bi bil namesto mene? Bom vidil, ali si kaj pameten“.

„Nar poprej bi Vetrogončiču duri pokazal, in potem bi prav po domače — pa ne smete mi zameriti — ali mi bote? ali smem reči?“

„E vraga! reci kar hočeš“.

„— vašo gospó prav dobro oklestil!“ —

„Ti strela, ti bi mojo gospó! — Kar spodil te bom“.

„O gospod, če me spodite, vas ne bo v gradu nihče več ubogal.“

„Kaj sem te že poprej vprašal?“ —

„Uprašali ste me, komu bi jaz gospodično privošil. O tem pa takole sodim: Gotovo še niste pozabili, kako je letos pred pustom Medja snubil gospodično. Vi že vse natanjko veste, jaz samo to, da so mi potem gospa prepovedali, gospoda Medja pogledati in se mu

odkriti, kedar bi ga srečal. To vam povem, da bi bil on pravi ženin gospodični, pa ga imajo gospodična tudi raji kakor Vetrogončiča“.

„Kako to veš? Boš pa že kaj zakvasil?“

„Lani so mi gospod Medja neko pravdo opravljali; dali so mi več pisem do gospodične, jaz sem jim tudi odgovore prinašal; dohtar so pa vselej gospodičine odgovore prebiraje na smeh se držali, in oči so se jim svetile. To ni ravno nič“?

„Ko bi bil jaz pred vedil, da je tako, dal bi jo bil dohtarju, saj jo želim v dobre roké.“

„Vi želite, drugi ravnajo“.

„Ali mar misliš, da nisem gospodar? Kdo je več, mož ali žena? Kakšen tepec si ti!“

„Saj ne pravim, da niste gospodar? Samo ne vidi se, da bi bili. Ljudje pa po videzu sodijo“.

„Boš kmalu vidil, da sem le jaz gospodar, in če je Miliki dohtar všeč, ju bom zaročil, preden teden mine. Kaj misliš, kako bi ti to izpeljal; včasi se tudi ti kaj pametnega domišliš“.

„Ako vi gospod Medja za nekaj dni v grad povabite, kakor so gosa Vetrogončiča, se bi vse naredilo prav, in Medja bi še pri gospej spodrinil Vetrogončiča“.

„Bom vidil. Pomeniti se je treba še z gospó“.

„Kaj niste sami gospodar? Ali mar gospó kaj nadležje, če pride gospod?“

„Saj res. Boš pa jutri nesel pismice v Ljubljano“.

„Jutri ne vem, če me bodo gospá spustili“.

„Bom vidil, ali se bo storilo, kar ukažem. Šel boš v Ljubljano, naj te ima z verigami privezanega. Le pripravi se“.

In šel je Janez s sladkim spanjem pripravljat se na negotovo pot. Dankovič pa vzame peró in spisuje; besede se mu nič kaj nočejo vezati. Kmalu se mu stoži, in on verže pero ob mizo in leže.

(Dalje prihodnjič.)

Tako je bilo.

(Zložil M. Kračmanov.)

Dobil sem dobre klase,
In bil sem jih kontent,
Kot lepih dobrih klasov
Vesel je vsak študent.

Imel sem dobre klase,
Domú sem šel vesel,
Domú gredoč sem žvižgal,
Domú gredoč sem pel.

Smejal se mi je Storžec
In mihal mi naprot,

Tak kratkočasna bila
Nikoli ni mi pot.

Nikoli po livadah
Ni bil tak serčen cvet,
Nikoli tako sladko
Iz rož ni dišal med.

Nikoli ni tak milo
Glasil se tičev kor,
Nikdar ni pozdravljala
Me smreka tak in bor.

Nikoli tak pogoden
Ni reke bil šumon,
Nikoli tak veselo
Ni pel mi s turna zvon.

Kdorkoli me je srečal,
Nikoli ni zarés
Obračal tak prijazno
Na mene še očes.

Nobena žala misel
Ni prišla mi na um,
Proteče mi nezgode
Moril ni duše sum.

Imel sem dobre klase,
Pa sem bil ves vesel,
Pa sem zato do doma
Prižvižgal in pripel.

Domá so pač veselí,
Se mene veselé,
Skoz okno vidim sveče,
Na mojo čast goré.

Vesela pride mati
Mi prot na vežni prag,
Ne more govoriti
Veselja solznih srag.

Podám ji desno roko,
Žvižgaje grem navspred ;
Al' mati se ne gane,
Ne gre za mano v sled.

K očetu v hišo žvižgam,
Vesel ko v zraku tič,
Sred svitlih sveč gorečih
Me čaka on — merlič.

Oči so mu zaperte,
Obraz je vdert in bed,
Okoli ust se vidi
Zatertih sled besed,

Besed, ki rad govoril,
Bi bil jih še z menó,
Ki pa preberž presekla
Mu jih je smert s kosó.

Čeravno nisem nikdar
Še takih pisem bral,
Le vendar njih pomembo
Izmódroval sem kmal.

Pa nisem se zajokal,
In nisem se solzil,
Na glas sem se zasmeljal,
Ko da bi z uma bil.

Ki vidili so mene
In slišali moj smeh,
Popadla jih je groza,
Od mene šli so v beg.

In ko smo šli k pogrebu,
Vse davil jih je zdih,
In ko so zagrebáli,
Samó jaz bil sem tih.

In vsak se mi je čudil
In gledal me ko nor,
In ne vedoč, kaj čejo,
Sem reva bal se skor.

Šeptali so si tiho:
Poglej ga, čuden sin!
Le ene solze nima
Očetu za spomin.

Šeptali so in rekli:
Nič se mu ne pozná,
Da zgubil je očeta,
On sam je brez sercá.

In ko v Ljubljano pridem
Med součencov kor,
Prašali so se tiho:
Kje ima čeren flor?

Da mene bil umél bi,
Nobeden ni bil tak,
En sam le me umél je:
Učitelj Martinjak.

In on, ko se preselil
Je kmal v nebeški kras,
Očetu mi je nesel
Od serca pravi glas.

Povodni kos (*Cinclus aquaticus*).

(Poleg Fr. žl. Tschudija spisal J. Tušek.)

V hribih med ozkimi, pustimi, kamnitnimi senožetni in med žalostnimi jelovimi gozdi šumé potoki, čisti kot zerkala, in delajo samotni, nerodovitni dolinin značaj prijazniši. Kaj mnogoverstni so ti potoki; ne dva si nista enaka, akoravno imajo vsi čisto vodo in kamnitne tla; vsak ima svoje posebnosti, ki jih dobiva naj bolj od svojega kraja, kakor on tega naj bolj oživljuje. Iz med toliko tisuč hribovskih potokov ni nobeden brez mičnosti. Se clo tisti divji potoki razderavci, ki celi kraj, ki ga le doseči zamorejo, v prod spremenjajo, ki so pa v vročem poletju le plitve žilice na kamnitem polju, so po svoje vendar le krasni, če le niso popolnoma suhi. Po sredi prodaste puščave curlja več tanjih žilic, sem ter tje so jerini in otočiči. Plitve vodene žilice valijo okrog teh z oljšami in verbami okinčanih otočičev svoje čiste, žive valove, se hitro spet začnejo zberati in letijo dalje med močnimi zasekami proti rodovitni dolini.

Prijazniši so pa tisti krotkeji hribovski potoki z naravnimi terdnimi bregovi, ki dobivajo vodo navadno iz više ležečih jezerčkov in ki so zato v svojem teku pohlevniši. To so pravi potoki za postervi in ker so terdnega možkega značaja in večidel zmiraj čiste vode, stanujejo rade v njih mnogoverstne povodne živalice. Veliko debelega in drobnega kamnja leži po tacih vodah, ki pa ni mervto sivo skalovje, ampak tako rekoč živi del potoka. Pod vodo skrito kamnje je zagernjeno saj na pol z zelenimi vodnimi rastlinami, od katerih se velikokrat vijejo tamnozelene brade in dolgi lasje, gibanje valov posnemovaje. Na debelih, iz vode molečih skalah so se naselile zvončice in materni dušek (*Thymus*); na sto plemen pisanega mahovja jih kinča in lika z naj mnogoverstnišimi podobami in barvami; pastaričice in druge enake tice skakljajo pridno okrog njih, mali višnjevi kačji pastirji plešejo nad njimi. Bregovi teh čistih potokov, v katerih se vsak kamen, celó pesek na dnu dobro razločuje, so kinčani z različnim germovjem in obdajajo jih velikokrat skale na debelo z mahom obraščene. Verbe in kostanjicevje (*Ligustrum vulgare*), jeseni in olševi germi visijo velikokrat daleč od brega nad gladko tekoče valove in delajo prijazne skrivalnice za povodne živali. Se vé, da je tacih skrivalnic v vodi še veliko več. Kjer ležita dva veča kamna skupej, zastaja voda in je skorej pri miru v globočini, ko na verhu vedno priteka in odteka. Tacih tihih pribežališč je v potoku brezštevnilno veliko. Nekteri se izdolbujejo v vedno globokejše jerine, če voda v hitrem teku hudo rije. Nekaj jerinov delajo koj pri bregu skale, ki odbijajo vodo. Tukaj se posebno rade igrajo tamnozelene postervi in tu vjameta ternek in ravšelj marsiktero tovaršico izmed vesele družbe.

Gotovo je veliko poezije, veliko prijaznosti in lepote pri takem čistem in hitrem potoku; naj bo že po zimi, kedar merzli valovi hitijo pod gladkimi, ledenimi zerkali, med srežastimi germi in od snega leskečim robovjem, ali kedar jih pustí, da vrišijo tu ali tam skoz pipe izpod terdne ledene odeje, ali naj mu višnjeve mačje oči smehljaje pripovedujejo od pomladi, ali naj divji ternjevi germ nad njim ziblje poletno cvetje, ali naj potresa javor jesensko rumenkasto listje na njegove valove. Mnogo dobrih prijatlov ga obišče in se ustanoví blizo njega za zmeraj ali le za poletni čas. Blizo njega se naselijo červi in polži, raki, pajki, šoštarji in muhe, komarji in ose, kebri, metulji in kačji pastirji. Tem se pridružijo potem še resni močeradje, žabe, hrastače, belouške, vidra, morde kak dihur, kaka lesica, maček in veliko tičev zavolj vode ali zavolj dobrih potokovih sosedov ali zavolj germovja. Krasni vodomci (Eisvogel) ga posebno radi obiskujejo. Ti imajo sicer lepo svilnato perje, ki se leskeče višnjevo in zlato-zelenkasto, pa so vendar malo razyeselivni obiskovavci. Žalostno sedijo na germu ali na plotu pri potoku in čakajo cele ure, da bi se prikazal kapelj ali saj kaka konjska pijavka.

S pastaričicami vred so povodni kosje naj ljubeznjiviši in naj živejši potočniki. Veliki skorej kakor kos, s parsteno rujavo glavo in zatilnikom, sivkasto rujavim herbtom, s kot sneg belimi persi in s tamno rujavim trebuhom, niso nikoli pri miru in otrepajo vedno z repom in z zadnjim delom trupla. Nikoli ne zapustijo svojega potoka. Naj postrelimo pol ure na dolgo poleg potoka jih dvanajst, drugi dan so gotovo tisti, ki so pri življenju ostali, spet na starih prebivališčih. Živijo le po dva vkup, in ne tako redko kakor vodomci. Če jih prepodimo, letijo nizko nad potokom in se usedejo komaj trideset stopinj daleč spet na kako skalo v vodi ali na bregu. Njih truplo ne da spoznati povodnega tiča.

Nimajo ne dolzih nog, ne posebno dolgega kljuna in ne plavutnih mrenic med perstmi, pa vendar se ne kopljejo samo kaj pridno, ampak se tudi radi potapljajo in časih še bredejo precej daleč pod vodo, pridno s perutnicami veslaje. Eden je djal, da je zapazil, da povodni kos, kedar brede vodo, perutnice obesi pod trebuh, in da tako vjame zraka pod nje, kakor znajo nekteri povodni kebri delati pod vodo take zračne mehurje, — pa reči moramo, da nismo nikoli kaj takega vidili, in tudi ne moremo razumeti, kako bi tak zračni mehur, ki se zna morebiti po nevedoma narediti, dolgo časa terpeti mogel, ker ti tiči radi po potoku gori bredejo in ker bi hitro pluskanje valov vjeti zrak koj moglo odnesti in iz vode rešiti. Se ve da se jim perje ne zmoči, pa ker je gosto kot kožuh in masno, ni tudi to nič čudnega. In tič je malokdaj eno, gotovo pa nikoli čez dve minuti pod vodo, in toliko časa je že v stanu sapo deržati.

Kaj prijetno je gledati pridno živalico v vedni urni gibljivosti, kako belo leskeče persi visoko steguje ali z repom otrepa in tako

s hladno vodico herbet in glavo škropi, kako spet lahko in hitro preletí na drug v vodi stoječ kamen, ali kako po pobrežnem germovju skaklja, v naj hitrejšem teku čez vodo letí ali z brega po žabje vanjo pluska.

Zavolj svojega petja po zimi je postal ljubček ljudi. Med bregovi, obloženimi z debelim snegom, kjer je potok pokrit z ledenimi ploščami in kjer visijo od skal ledene sveče, visoko dviguje persi povodni kos, in poje v naj hujšem mrazu z jasnim, veselim, glasnim in večkrat čivkajočim glasom nekaj lepih verstic, med ktere pomeša cmokajoče in brenčeče glasove, — in koj na to gre spet se kopat v ledeno vodo in se potaplja tako umetno, da nobeni drugi na suhem živeči tič ne tako. Voda in pesem sta njegovo veselje; pri vodi živí in leže, loví in poje, pri vodi se veseli življenja, pri vodi se postara in obolí, in kedar je lepega večera jenjal peti in potapljati se, ga vzame krotka vodica, njegova prijateljica, v svoje naročje in ga nese lahko in prijazno proti reki. In vendar kako malo teh prijaznih in ljubih živalic umerje naravne smerti! Se ve da nismo nikoli vidili, da bi kaj zalezovalo povodnega kosa; pa gotovo zadavi marsikterega postovka in golobji jastrob in marsikterega odnese po noči s kamna na bregu tiho iskajoča lesica ali skakavec dihur, maček ali podlasica, še clo vidra si ktereга poišče.

In vendar prijatel valov ne pozná žuganja žalostne osode. Njegovo veselje se ne da pokončati, njegove dela ne prejenjajo nikoli. V čisti vodici na dnu potoka si poišče mnogoverstnih povodnih kebričkov in bub, vjame tudi kako mušico in muho, ki šuní po njegovem kraljestvu, in se lotí clo malih kapeljnov in postervnih jajčkov; saj vsi ribíci tako terdijo.

Človeka se ne boji in oberne kaj prijazno persi proti njemu, če stoji na bregu. Pa ljudje jih veliko postrelijo, ker je mesó dobrega okusa. Kedar vidi nedolžna živalica, da jo kdo zalezuje, letí velikokrat v kak svitli germ na bregu in sedi tam, ker misli, da je zadosti skrita. Če je povodni kos le ostreljen in ne umorjen, skuša z večkratnim plašnim potapljanjem in bređenjem rešiti se.

Njegova serčnost pri potapljanju in njegovo veselje do vode sta posebno velika. V naj močnejše vertince, še clo pod slapove se veselo potaplja v vročini in v mrazu. Posebno ima rad slapove in mlinske jezove, čez ktere voda visoko pada, in naredí gnjezdo v jezu, časih tudi v korcih starih mlinskih koles. Sicer pa kaj skerbí, da skrije gnjezdo dobro v spoke skalovja, pod mostove in berví, v kako jamo blizo vode, pod kako korenino na bregu. Podolgasto gnjezdo je skerbno narejeno iz mahú, bilk in listja, vhod velikokrat z listjem, vse pa s praprotjo zadelano, od zgorej vselej pokrito in ima šest belkastih jajčkov. Povodni kos leže dvakrat, pomladi in po leti; pa se ne veže na posebni mesec; že začetka prosinca so se dobili ravno izvaljeni mladi. Ti so rojene povodne živali, in se po-

tapljajo že čez malo dni z ravno tolikim veseljem in pogumom, kakor stari. Nosijo sicer ponižno, pa vendar čedno obleko, zgorej rujavkasto sivo, spodej belo z rujavo zarobljenim perjem. Na Francozkem pravijo, da so povodni kosje kakor slavci ponočni pevci, in jih zavolj tega zelo hvalijo. Velikokrat smo že opazovali, in vendar nismo zamogli zapaziti take lastnosti in mislimo, da je to ravno tako napčno, kakor to, da se dobivajo povodni kosje tudi z vedno črnimi persni.

Te ljube živalice, brez katerih se potok ravno tako ne more misliti, kakor skedenj ne brez sternadov ali vrabcov, živijo po vseh hribih in se naletijo še precej visoko po planinah. Po zimi se vidijo večkrat na nezamerznjenih studencih daleč proč od potokov.

Sme se reči, da kjer so postervi, so navadno tudi povodni kosje. Vjeti mladiči se navadijo z muhami in červi, ki živijo v moki, počasi slavčkovega živeža, so kmali krotki in prijazni; stari pa ostanejo plašni in le malokdaj kaj hočejo jesti.

Mythologične drobtine.

(Po narodnih pripovedkah razglša Dav. Terstenjak.)

XII. 0 Preglavici.

Preglavica se prikazuje ljudem na cestah in po polju. Je črna žena, pa brez glave; zato se veli Preglavica. Če se ji ogneš, ničesar ti ne bo storila; če jej pa derzno nasproti greš, oslepila te bo ali ti roke poterla. Več nisem mogel zvediti o njej. — Mislim, da je to lužička Připolnica in česka Polednica. Menda je v njej osebljena kakšna poletna vročinska bolezen, ker tudi Boxhorn (Resp. Mosc.) govori o ruskem poldnevnom duhu z enakimi lastnostmi. „*Daemonem quoque meridianum Moskovitae metuunt et colunt. Ille enim, dum jam maturae resecantur fruges, habitu viduae lugentis ruri obambulat, operariisque uni vel pluribus brachia frangit et crura*“. Drugi pravijo, da se Preglavica vozi v sivi megli in kugo donaša.

XIII. 0 Vancašu.

Kedar ljudje studence kopljejo, pa dolgo vode ne najdejo, pravijo: „Boš mogel Vancašu ofer dati“. Vancati pomenja v okolici tomaševski vodo iskati. Imamo še na Štírskem in Horvaškem rodbine z imenom Vancaš. Merzle vrelce Slovenci kaj obrajtajo. Iz njih si prerokujejo prihodnje reči, in pri Valvasorju lahko vidiš namalano, kako je fant na drevesno rasoho zlezal, da bi dekle v studencovem zercalu njega kot prihodnjega ženina zagledalo. Rasoha pa se zlomi in fant obleži mertev pred ubogim dekletom. (Valvasor Topogr. histor. Beschreib. V. Buch. pag. 476). Večidel mislijo, da pri izviru

studenčine v globoki zemlji čuje bela kača,*) ali pa lindvert, sén, drak. O takošni studenčnici govori tudi Valvasor (IV, 596), ktera je tekla blizo Logatca, in pri kateri je lintvert ležal. Ta je imela še lastnost, da so žene lahko porodile, če so se te vode napile.

Nekterim studenčnicam pripisujejo omladivno moč. Takšna je blizo Cmureka. Kdor se v takšnih studenicah na Jurjevo ali Kerstnikovo koplje, je zmirom zdrav. Nekteri, posebno žene, radi v takšne studenice mečejo kuroslek (*ranunculus acris*). To navado imajo tudi Rusi (Karamzin 1, 73. 74.) Kakor se Serbi na Jurjevo, radi umivajo z vodó, ki iz lopat mlinskega kolesa kapiclja, tako tudi slovenske ženke. Že na drugem mestu sem omenil, da so Ložani svoje dni hodili v votlino neke pečine, v kateri nikdar ni vode zmanjkalo, tam eden drugega škropit in tako deža prosit. Takšno navado tudi najdemo pri drugih narodih.

XIV. Kaj storijo Slovenci, kedar se črez vodo peljejo!

Kedar se Slovenci črez vodó peljejo, na levo stran trikrat v vodo plunijo, ker jim potem vodni mož škodovati ne more. Ravno takó tudi plunijo, kedar mlado tele zagledajo, da ga ne zvrčijo (*verschreien*). Kedar se peljejo mimo kakšnega vertolca (*vertinca*), veržejo ženske belo rutico vanj, da jih Gestrin ne uloví. Peljal sem se črez Dravo z nekim godcom. Ko smo se pripeljali do nevarnega mesta, je začel v trompeto trobiti, da bi vodno ženo odgnal. — Trobljenje, pokanje z biči je hudim duhom zoperno, zato še tu pa tam na Jurjevo pred solničnim izhodom fanti z gajžlami pokajo in v roge trobijo, da bi copernice odgnali. Dosti povest je tudi med narodom, da copernice zvonkega glasa ne terpijo, in da so zvone v globoko vodo vergle.

XV. O Vetrihu, Vetronu.

Na Pohorju je jezerce, mužnat kraj. Pravi se mu černa mlaka, černo jezero. Ako vanj veržeš kamenček, razjeziš hudega duha Vetriha ali Vetrona; in hitro ti napravi veter, blisk, grom in točo.***) V staroterški fari so še kmetje, kateri se pišejo Vetrih. Takšno vero imajo tudi Nemci (glej Lothars Volkssagen 232)

XVI. O zakladih.

Zakladov je dosti skritih v starih gradovih. Večidel je straži bela kača z zlato krono, ktere nikdar ne odloži, razun kedar se kopat gre. Tudi černi pes rad leži na torišču, kjer so denarji

*) Kači se pripisuje po veri starih narodov ozdravivna moč. Slovenci posebno porajtajo kačje kamenčke (glej Valvasor IV. str. 468 itd.)

**) Valvasor (4, 562) pravi, da ta, kdor na gori Kermi o poldne z gajžlo poka, napravi nevihto.

pokopani. Če vidi kdo po noči denarje cvesti, mora hitro vzeti praprotnega semena in ga tam potrositi. Drugi dan bo lahko vzdignil denarje.

XVII. 0 prerokovavnem rešetu.

V naši vesi je živel moder mož. Vsikdar jo je zadel s sejanjem. Imel je zmirom nar lepše žito in pšenico. Malokedaj ga je pri spravljanju sena dež poškopil. O njem so pravili, da ima prerokovavno rešeto. Kot fantič sem prišel k njemu in ga prosil, naj mi pokaže svoje rešeto. Ali moj možak me je s palico pognal. Rešeto je sveta posodva. Menken piše (2, 227) od polskega kralja Vladislava: „Habebat autem duces belli pythouissam quandam, quae de flumine cribro haustam, nec defluentem, ut ferebatur, ducens aquam exercitum praecedebat et hoc signo eis victoriam promittebat“. Tudi stari Rimljani so imeli vero v prerokovavno rešeto, glej Plinius 28, 3.

XVIII. 0 votlem kamnu.

Poznal sem človeka na Pohorju, kateri bolne ljudi skoz votle pečine poriva in tako ozdravlja. Pečino imenujejo: Votel kamen. Tudi Valvasor (IV, 560) omenja takšnega kamna v logu Medvedici blizu Turjaka, skoz ktere bolne spuščajo. Takošen način ozdravljanja tudi poznajo Nemci (Grimm, Deutsche Myth. 1118.)

XIX. 0 čudotvornih drevasih.

Poznal sem ženo, kateri niso hteli otroci rasti: Šla je na Pohorje po jerebičnih vejic, ktere je v vodi skuhala in potem otroke v vodi kopala, da bi otroci bolje rastle. Valvasor (IV. 578) govori od čudotvornega bora v polhovograški fari v vasi Usamaturce (?), kteremu so enake lastnosti pripisovali. Jeli še drevo sedaj stoji? Pohorci pripovedajo, da v jerebiko nikdar ne udari.

XX. 0 proročnem zercalu.

Že sem omenil čudotvornega zercala. Pa tudi kaj porajtajo Slovenke na proročne zercala (Weissagespiegel). Redko so več najti. Vidil sem enkrat enega, bilo je okroglo in iz meda zlito. Zlivati je še le nektere babke znajo na božični večer. O polnoči božični pa v nje gledajo dekleta, da zagledajo prihodnjega ženina svojega. Še Valvasor (Ehre des Herzogth. Krain. 438) omenja takšnega „Teufelspiegel“.

XXI. 0 Boginjah, Boginkah.

Vodne deklice se pri Rusih velijo Bôginjke, od bôga, buga, val, unda, sansk.: bangha, die Welle. Njim pripisujejo proročno moč. Tudi na Kranjskem so se prerokovavne žene velele Bôginje (Valvasor Topogr. hist. Besch. V. B. 478)

XXII. Otročja igra Dubek.

Kedar so črešnje zrele, smo jih šli otroci tergat, in sicer s pečenom (Stengel) vred po dve in dve jagodi. Potem smo je obesili na kakšno šibico in veseli kričali: Jaz imam deset dubekov, jaz imam dvadeset dubekov itd. Zanimiva je beseda dubek. V serbsčini (Vuk Rječnik 142) se veli dubak, cerasi genus, eine Art Kirschen. Šavničar pa tudi konja vodi kričé: Dub, dub! in matere tudi otroke učijo z glasom: dub, dub! hoditi. V serbsčini pa so pet najdem dubak, Gängelwagen, machina, qua stare et incedere discunt parvuli; dubiti, aufrechtstehen.

XXIII. 0 Sumpru.

Da te Sumper vzame! sem večkrat čul jezne matere kleti. Več nisem mogel zvedeti o tem hudem duhu. Popovič, slavni naš rojak, (pag. 523) piše, da tudi Nemci na Českem okoli Heba (Eger) poznajo hudega duha Zember. Ker so ti Nemci na meji slovanskih Lužičanov, in tudi ti poznajo malika Somper (Neue lausitz. Monatschrift 1805. 1—18), se je gotovo od slovanskih Lužičanov preselil k Nemcom v Čeah. Na Koroškem so še rodbine z imenom Sumper. Tudi Bavarci ga poznajo in ga inenujejo Semp(er) (Schneller 3, 12. 250) in pripovedajo o njem, da malopridnim otrokom vamp razreže in v njega kamnja naloži. Tudi Bavarci so ga vtegnili od Slovincov prejeti, kateri so kraj Raknice itd. stanovali.

XXIV. 0 Nohtih.

Nohte Slovenci kaj častijo. Pravijo, da kdor si v petek nohte reže, tega nikdar zobje ne bolijo. Kdor pa si v nedeljo nohte reže, ta ina nesrečo celi teden. Nekteri odrezane nohte v škatljici hranijo in za tram položijo, ker to srečo k hramu prinese. Rusi bolnemu na rokah in nogah nohte odrežejo, nje v jajce skozi luknjico spustijo, luknjico zaterdijo, in jajce v les zanesó, da ga tič odnese in z jajcom tudi bolezen (Ermann Archiv für wissensch. Kunde Russlands I. 1841. str. 627). Enake vere o moči nohtov so imeli stari Gerki, Latini in Germani (glej Hesiod op. et d. 742. Plinius hist. nat. XXVIII. c. s. sect. 5.)

XXV. 0 Grilu.

Ko smo otročki iz šole šli in grilovo luknjico našli, smo kričali cepetaje in v luknico položivši pšenični klas:

Čuri, muri, gospon gril!

Pojd'te vun! —

Vaši konji pa so v popovi pšenici.

Dve besedi ste važni v tej otročji igri. Čuri sansk. džiri pomenja — gril, in muri, pa — čern, toraj čuri muri — gril černi. Rajni slavni baron Hammer mi je povedal, ko sem ga obiskal na njegovem gradu Hainfeldu, da tudi današnji Persi grila imenujejo: čur mur, mur čur.

Pop Petar Fraščić,

spisao „tumačenje saltira hrvackoga“ leta 1463.

V carskoj knjižnici v Beču je mnogo slovenskih knjig, mnogo slovenskoga bisera, čudo naše radosti, čudo naše dike. Ja sam lani v trih brojih „Katoličkoga Lista“ opisao jednu knjigu, koju je napisao neki Vid Omisljanin v Roču (v Istrii) leta 1396, a sada hoću v „Glasniku“ na kratko opisati drugu hrvatskimi (glagolskimi) pismeni pisano. V njoj su vsi psalmi, t. j. psalterij. Ina 131 list; nekoliko jih je kožnih a nekoliko papirnih. Na zadnjem listu zapisao je pisac ovo:

„Tumačenje saltira hrvackoga“.

„Va ime božie¹⁾ i svete Marie i svih svetih božjih, amen. Lét Gospodnjih 1463, to pišah pop Petr i grešni priděvkom Fraščić, komu je zemla mat, a otačastvo grob, a bogatastvo grěši. I kada je²⁾ pišah i nekada běh[i] v mišlenju, da me misal prehajaše, zač mlad běh, i pročaja³⁾. I pišah je v Lindarě sědeći. I v to isto lěto běse po Istrě⁴⁾ malo žita, i gladno běše, i ja dovole⁵⁾ krat lačan běh[i]⁶⁾. I zato vas prosim, bratijě draga, ki kolě bude čtěl sie⁷⁾ knjigi⁸⁾, ako bim⁹⁾ se kdě premrsil¹⁰⁾, prosim vas, neproklnite me, na recite: ako si živ, Bog ti odpusti grěhi, ako si mrtav, Bog ti primi dušu v pokoj věčni. I spisah je gospodinu pre¹¹⁾ Matii Kubodskemu plovanu v to vrěme počtenomu mužu i razumnomu. I on me plati i darovā kako dobr muž i počten, i k tomu mi pomorē s velike moje nevole, v koj ja běh[i]. Bog mu je plati. To pišah ruka grěšniča¹²⁾. To je tlk psaltira. Bog s nami, Amen.“

Dakle i ova knjiga je istranka, jer „Lindar“ je v Istri blizu Pazina. A ne znamo, je li Lindarac bio Fraščić ili nije, jer njegovo „sědeći“ toga ne očituje; samo znamo, da bijaše „mlad pop“. A što znamenuje: „spisah“? Ne valja misliti, da je sám „pohrvatilo“, nego

¹⁾ Mnogo ima skraćenih besēd, ali ja je popunih. — ²⁾ Ovo „je“ može biti srēdnji spol v jednini = id, i 4 padež v množini, ako je mislio knjige.

³⁾ Et caetera. — ⁴⁾ Ovako, a ne: Istria, kako Vlasi i Niemci. — ⁵⁾ Dovolje = mnogo. — ⁶⁾ Ovo i je naměsto pustoga jera (ѣ), zato sam ga zatvorio. —

⁷⁾ Ove. — ⁸⁾ Knjiga je Blatt, a knjige, knjigy v množini jesu Buch, što sam lani v „Katoličkom L.“ dokazao. — ⁹⁾ „Bim“ nije „bih“. —

¹⁰⁾ „Mrsiti“, „premrsti“, „omrsiti se“ je našim ljudem a) Fleischspeisen essen, a „mrs“ Fleischspeise, a „mrsni dan“ Fleischtag; b) Frühstück, a njemu je: pogrěšiti. — ¹¹⁾ Pre znači prete, presbyter = pop, duhovnik. I „Don“ govore Vlasi. — ¹²⁾ Grěšniča.

da je samo prepisao ili izpisao, jer prevod je mnogo stariji. Rekoh prevod, jer to je njegovo „tumačenje“, i njegov „tlk (тлкъ) psaltira“. Ipak je zaslužio po mojem sudu, da ga južni Slovëni ili Slovënci (što je vse jedno) broje medju svoje književnike, i povlašenim Istranom v oči kažu. — Město Kobod pa je tudi v Istri, tri ure daleko od Kopra i Vlasi ga zovu: Couvedo.

Frašćić je na istom listu zabilěžio i ovo: „I ta milězim zgora rečeni i pisani bē pisan dan prvo neže¹⁾ pridoše kneza Ivana ljudi plēnat Istru; i poplēniše Boljun i Vran i Brěšt²⁾ i vse pod Učku. I poidošē ot Pazina ljudi, i hotěhu otet ta isti plēn. I pobišē je kneza Ivana ljudi vele zlo, i bē ih mrtvo dai³⁾ 17 ljudi, a raneněh dai 70, a Čić⁴⁾ kneza Ivana 20 ino 7. I to bē ta boj storen na svetoga Fabijana i Šebaštijana dan, mēseca jenvara let gospodnjih 1463“.

On nam pověda znamenit dogodjaj! Morda ga nismo do sada znali? Ali ja ga po vse ne razumēm; ne znam, tko je bio ov „knez Ivan“, valja da nije Krčki, koj onda vladaše; valja da nije ni Pazinski, jer govori: „pridoše plēnit Istru“, i „poidošē ot Pazina ljudi“ proti njim. Može bit Čići imadjahu kneza Ivana, jer kaže: „a Čić kneza Ivana“? Neka povē tko zna.

Na zadnjem listu je i ova bilěžka: Od rojenija Hrista 1525, pri tih letih biše veli rim, i papa Klimant 6 (7) brat papi Leonu“.

Što je „veli rim“? sveto letō, jubilaem. Tako ga zovu i druge naše knjige. Pogledaj 68. stran Kukuljevićeva „Izvjestja o putovanju kroz Dalmaciju . . .“, pak najdeš: „i tagda dihu: da hoće ot božića veliki rim nastati“; što je něki pop Blaž zapisao l. 1449. Valja da zato, što su mnogi ljudi u Rim hodili.

Frašćićev „psaltir“ biaše v Istri jošće lěta 1609, što nam svēdoči někakov zapis. I to budi dosti za sada. Iv. Črnčić.

Popotovanje po Bosni.*)

VII.

(Sitnica, Podražice, Podraško polje, planina Lisno, Varcar, Gjulhisar, Jezero, Zaslapje, Džabine bare, kerščanski župnik, Turški mudir, Jajce.)

Selo Sitnica leži pri cesti, z gozdi obdano. Tod gredó veći-del, ki potujejo v Varcar in Jajce. Na berdu stoji hiša Muharemage, podzidana s starim zidom, odzgor pa je lesena. Vidi se dalej v tej

¹⁾ Ner = nego. — ²⁾ Ova mēsta jesu blizu „Učke“ gore (Monte Maggiore); ěđim se, što je rekao: „Vran“, a ne: Vranju, kako ima Istranski Razvod i kako sada govore. — ³⁾ Wenigstens. — I něki drugi 15. vėka pisac ima: „Tako i mi kada jesmo v skrbi smrtnoj devoto (sic) imamo moliti, ako ne usti, dai sreem, to je: da i, premda slavni Kurelac piše: daj. — ⁴⁾ Ovo je II padež množ., a prvi jednine je Čić.

*) I—VI. glej v 2. in 3. zv. Glasnikovem.

samoti, ki smo se zjutraj zbudili, nas že spet obišče častiti Muharemag, popraševaje nas po zdravju in kako smo spali, in če še česa želimo. Kerčmar nam je prav dobro postregel s kavo in zató nismo potrebovali čisto nič, zahvalili smo se za ljubezen, s katero nas je bil sprejel. Na dvorišču nas je že čakalo petero agovih konj in pet komordžij. Poslovil se je pa prav serčno ter obljubil nas obiskati v Zagrebu. Okoli sedmih smo zapustili Sitnico in hodili smo po gozdu, v katerem samo borovci in smreke rastejo. V tej okolici clo do Varcara je dokaj merzleje kakor v Posavini. V sredi tamnega gozda leži selo Stražice in pridši iz šume smo zagledali daleč pred sebo planino Kraguljevico in stari Majdan. Mnogo vasí je viditi, med njimi tudi selo Podražice, kjer se je leta 1737 utaboril Alipaša za nekaj časa in potem je potokel pri Banjaluki hercoga Hildburghausena.

Na širokem polju, čez katero smo na dobrih konjih jezdili, je s planine merzel veter pihal. Nič ni bilo posebnega, pusto in prazno razun nekterih čed ovac in kozá. Čez precej dolg hribček pridši, smo zagledali varcarsko polje z mestom Varcarom ali Varcar Vakufom. Cesta v Varcar derží pod visoko planino Lisno in kaj sterma je. Ko smo planino za sebo imeli, nam je bilo dokaj gorkeje in koj smo plašče vergli raz-se, ko smo Varcar ugleдали.

To mesto leží med gorami in ima okoli 300 stresenih hiš po dolgolični dolini, po kateri teče črna rieka. Ima tudi eno dosti lepo džamijo z olovom pokrito in še tri druge džamije. Tukaj stanuje rimski župnik, gerški parok in turški mudir. Staroverskih hiš je okoli 160. Tergovina je še dosti živa, posebno žitna. V mestu smo našli mnogo ljudi po ulicah, kateri so se čudili nenavadnim ptujcom. Po tergu so po redu nastavljene štacune. Tergovci so večidel Turki. Hiše so skoraj vse lesene z enim nadstropjem. Ostali smo pri župniku Fra. Lovretu Laciću, kateri je v Zagrebu v šolo hodil. Tukaj nas je obiskal parok iztočne cerkve in kmalo potem tudi mudir tega mesta. Čuli smo, da je bila v Varcaru nedavno staroverska šola, pa se je zanemarila. Tudi je tukaj ljudstvo bolj zagamano kakor drugod.

Po počitku smo odrinili naprēj, premenivši konje in mesto dobrih agovih dobivši meršaye kljuseta. Pridši iz mesta smo z leve na berdu ugleдали staro zidovje, nekđaj dobro uterjeno. Pot derží čez sterne goré. Goré imajo veliko rude. Pod berdom Hrastlikom pri selu Hočure sem našel železno. Na majdanski gori kopljejo železno rudo, pa se tudi zlata, sreberna in olovna nahaja.

Jahaje smo pustili za sebo z leve selo Čirnkovce pod berdom Vodico, na katerem se vidi neko zidovje nad poslopjem Hadži Alajbega Kuljenovića. Ko se pride na begovo livado, se vidi na ravnost visoko in sterma berdo Otomalj in pod njim leži mesto Gjulhisar ali Jezero na reki Plivi, ktera tukaj jezero nareja. Vse mesto je, tako reči, na vodi, ki iz malih hribčkov teče in mline goni. Bos-

njaki imenujejo radi to mesto bosniške Benetke. Za mestom je hrib Vagan, na katerem se vidi neko staro zidovje, če se ne motim od terdnjave Belega Jezera, nekdanj pa je bilo vse mesto terdnjava. Zdaj ima okol 80 samo turških hiš, dve leseni džamii in enajst štacun. Od Varcara je dve uri do tega kaj v lepem kraju ležečega mesta, ki je polno rož in cvetic; zato zovejo Turki to mesto Gjulhisar t. j. rožno mesto.

Na ulicah nas pričaka mestni župan z nekoliko krasno opravljenimi Arnauti, visoke in tanke rasti in lepega obraza. Župan nam pokloni nekoliko postervi iz jezera, en Arnaut pa zameni med tem v hitrici mojega trudnega konja z boljim in jačim. Od tod derži cesta tik jezera, katero je $1\frac{1}{2}$ ure dolgo in pol ure široko. Na obeh straneh jezera so hribje, pa na obeh straneh je cesta. Po vodi vozijo z majhnimi čolni in derva plavijo z bližnjih berd. V vodi je polno rib, posebno mren in postervi, na bregovih pa so trume divjih rac in gosí. Na koncu jezera stoji na skali Zaslappje, poletna hiša Hadži Alajbega Kuljenovića, s ktere se vidi čez vse jezero. Krasna lega, ali tužen pogled, ker na okoli je vse pusto in mertvo. Sama gora brez hiš, brez polja in vertov, in beli dvor se ne vidi, da bi bil za mirnega in naravoljubnega človeka, ampak enak je gnjezdu grabežljivega orla, ki čaka svojega plena. Da je ta kraj drugod kje na zemlji, gotovo bi bil vsemu svetu znan, ali tukaj se noben ne meni zanj. V starih časih je mejila Pliva hrovaško kraljestvo in plivanska nahija je bila hrovaška županija. Zdaj pa je že davno pozabljeno tukaj horvaško ime, le neke prebivavce še imenujejo Hervatjane.

Če se gre dalje po cesti, se vidijo z leve po berdih razdijane hiše sela Mile, za Zaslappjem pa je krasni slap reke Plive, ki se tukaj v devet curkov razdeljena čez skale meče in novo jezero dela. Sli smo tukaj raz konj, ker cesta je zlo sterma in kamnita, in smo občudovali slap in jezero. Z ene strani poslušali smo bučanje vode, z druge pa mlo petje slavcov, sedečih v zelenih germovih, med kterimi se oyce in koze bleketaje in meketaje pasó. V močavi so kvakale žabe, iz daljine so se pa čule pastirske piščali. Tukaj je v naravi pravi zmes življenja in smerti, kakor se sploh v tej zemlji edinita dva v naravi nasprotna življa.

Pod berdom smo se spet na konje vsedli in prišli do džabinega močvirja, kjer je grob nekega Turčina Džabe. Naenkrat zagledamo z nasprotnega hriba proti nam jahati dva konjika; ko se približata, reče eden izmed komordžije: „eto pratur jajački“. In res, bil je župnik jajački fra Andrija Juričević, ki nam je prišel nasproti, da nas pozdravi v imenu jajaških kristjanov. Na nekoliko prijaznih besedi vzame iz žepa steklenico rakije ter jo nam napije na zdravje. Posilil me je, da sem se na njegovega čilega konjiča usedel, in komaj smo napravili naprej, nam pride druga četa konjikov nasproti. Vodil jih je jajački mudir Osmanbeg. Približavši se nam zjaše s konja ter nas hiti

pozdravljat. Zdaj smo mogli tudi mi izjahati in iti njemu naprot. Pozdravil nas je mudir po turški, podavši vsakemu roko; ko pa spozna, da nam turščina ne gre kaj dobro, začne govoriti v polobolgarskem in poloturškem jeziku. Bil je mlad človek, oblečen po evropejski, v dolgih hlačah in črni atili. Na glavi pa je imel fes, ovit z ruto po turškem običaju. Rodú je prav Osmanlija iz Arnautske (Albanije) in iz Carigrada sem poslan. Svojega berzega konjiča je dal konzulu, za-se pa je vzel konja od enega zaptija. Leteli smo zdaj v skoku proti mestu Jajcu, katero je bilo še eno uro daleč.

S ceste smo vidili globok kotel, v ktereга se jezero zliva; na okoli je vse zeleno in polno hiš, od daleč pa mesto Jajce s starinskim gradom na visokem berdu. Misliti si more vsak, kakšne čutila obuzamejo Hervata, ko zagleda pervikrat ta grad, kateri ima v sebi toliko slavnih in tužnih spominov. Tukaj so stanovali nekđaj jajački banovi. Tukaj je bival ban Vuk Hervatić v časih velikega kralja Tverdka I., za njim njegov slavni sin Hervoja Vukčić Hervatić, ban jajački, kasneje vojvoda bosanski, hercog splietski in namestnik kralja Vladislava v Dalmaciji in Hervaški. Tu je banoval tudi Radivoj, brat kralja Tomaša. Uzeli so Turki ta grad po izdaji leta 1463, pa so ga še tisto leto Hervatje dobili pod Matjažem Korvinom, zarobivši grajskega zapovednika Harambega. Zastonj ga je oblegal tisto leto v drugič sultan Muhamed II. s 30 tisuč Turki, ker ga je Mirko zapoljski, ded kralja Ivana zapoljskega, junaško branil. Gospodovali so tukaj potem knezje Nikola in Lovro Iločki kakor kralji in bani. Leta 1480 sta poplenila ban hervaški Vladislav Egervarski in ban jajački Petar Doci ali Dovac vso Bosno, in leta 1493 je obranil slavno ta grad pred Turki ban Vladislav Knezić (Kanižaj). Leta 1499 je bil ban jajački Franjo Berislavić od Grabarja. Leta 1501 je pobil tukaj turško vojsko hervaški ban Ivan Korvin z Ivanom Karlovićem, Ivanom Zrinjskim in Bernardom Frankopanom. Petnajst let potem je obranil grad hervaški ban Petar Berislavić z Nikolom Zrinjskim, leta 1521 in 1524 pa spet jajački ban Petar Keglević, kteremu je prišel na pomoč slavni knez Kersto Frankopan leta 1525 ter je pobil tukaj s svojimi hervaškimi drugovi Ivanom Karlovićem, Ivanom Zrinjskim, Petrom Krušićem, Gregurom Orlovićem in Jurjem Blagajem blizo 20 tisuč Turkov, ter je dobil zavolj te zmage naslov „Defensor Illirici“. Po nesrečni bitki mohački je dal ta grad leta 1528 Katzianerov ljubljenc ali slabi junak Stjepan Gerbonog Turkom, in od tod je vedno v turških rokah.

Na potu v Jajce so nam pripovedovali, da se je tam raznese glas, da pride dans sedem konzulov od sedem cesarstev, ker smo mi toliko konj naročili. Ko pridemo zvečer s svojimi spremljevalci v mesto, najdemo vse ulice polne ljudi. Turki so se globoko priklanjali, kristjani pa so nas pozdravljali z veselimi obrazi, odgovarjaje glasnemu pozdravu župnikovemu: „hvaljen Isus“ s tihim „va viek

hvaljen". Kakor premagovavce nas spremi mudir skoz vse mesto in čez dolgi most verbaški do župnikovega stanovanja. Spremi nas clo v sobo župnikovo, zgovarjaje se z nami verlo prijazno še nekoliko časa. Trudne dolgega pota nas je verli domači župnik z ljubeznjivo govorico zabavljaj, šaljivec Fra Pavao iz Dobretića pa je nas razveseljeval s petjem narodnih pesem na javorove gosli. —

Na stricovem domu.

(Dalje.)

Prešli so dnevi, pretekli so tedni; minul je predpust, ki je bil tisto leto posebno dolg in tudi post je šel že proti koncu. Vsak ljubi dan sem vzel pratiko v roke in sem prešteval, koliko dni je še do cvetne sabote. Dnevi so se daljšali, sneg je že skopnel, le v senci je ležal še tu ali tam, pa je vidno kopnel. Popki na drevju so bili od dne do dne debelejši in svitlejši, rumenkasta trava je jela zeleneti in krog cvetečega dreva so rastle zvončki in trobentice. Bili so prav prijetni dnevi in komaj sem čakal velikonočnih praznikov. Iz stricovega doma sem prav malo zvedil, ker ne Maričke ne Mine ni bilo v mesto. Jaka je sicer prišel časih, ali njemu se je vedno mudilo in kakor sem vidil, od Maričke in od tega, kar bi bil jaz rad od njega zvedil, nikoli ni rad govoril.

Ko pride zaželjena cvetna sabota, sem pričakoval Jakata, kakor po navadi; čakam in čakam, ali Jakata ni bilo učkati. Šel sem v gostivnico, kjer je imel navado s konjem ostajati, da bi zvedel, ali je tu ali ne. Kar me na poti sreča naš šolmašter. „Ravno prav, da te srečam“, me nagovori, „sem že hotel Lojzeta po té poslati. Danes se boš z menó peljal, Jaka ni mogel od doma, ker danes kamen za novi farovž vozijo. Ker sem imel še mnogo družih opravkov, sem prišel sam po Lojzeta in stric so me naprosili, da naj tudi tebe pripeljem. Le hitro se odpravi, pri Bahovcu imam konja, čez pol ure gremo, da homo do mraka doma“.

Meni s to novico šolmašter ni nič kaj ustregel. Z vsakim drugim človekom, kjer koli si bodi, bi se bil raji peljal, kot ž njim; celo peš bi bil raji šel. Jaz si sam nisem mogel pomagati: kedar sem ga vidil, me je obšla neka plahota; meni je bil le zmiraj pred očmi, kako je s tobačnico v roki in z dolgo brezovko pod pazho pošoli hodil in nas boše reveže po nagih mečah šverkal. Kot solnce sije na vredne in nevredne, tako je on vrednim in nevrednim, saj jaz sem tačas tako mislil, dajal pokušati slast brezove masti. Sicer se je mož od tistega časa, ko me je spustil izpod svojih perut v mestne šole, veliko spremenil; bil je namreč sila prijazen, časih je celó kako smešno povedal, ali jaz mu vendar nisem prav upal. Na vozu sem

se vsedel spredaj k hlapcu; dalj kot sem bil od šolmaštra, ljubše mi je bilo, ker sem se vedno bal, da bi se mož ne spozabil in bi mi ne segel spet v lase, kot svoje dni. Tudi z Lojzetom, ž njegovim sinom, se nisva nič kaj mogla, akoravno sva bila součenca, zdel se mi je preošaben. Nikoli mu nisem pozabil, kako sem moral na ajdovih zernih klečati, ker sem ga bil enkrat malo našeškal. Tudi to me je grozilo, da je na veliko saboto popoldne pri ustajenji on kadilnico nosil, jaz pa le kadilo, akoravno je bil manjši od mene.

Farovski hlapec, ki nas je vozil, mi je razkladal, kdo je pred pustom ali v postu v fari umerl, pravil mi je tudi od novega farovža, kako bo lep, koliko vóz imajo že kamnja in koliko denarja še primanjkuje. Oče in sin sta imela pa zadej svoje pogovore. Kolikor sem mogel razumeti, se je govor pledel le okoli šole, kar je bilo meni strašno zoperno, ker od šole nisem nikoli rad govoril in tudi slišati nisem mogel, če se je kdo drugi od nje pogovarjal, zlasti ob vakancah ne.

Pripeljemo se do farne vasí, šolmašter in sin sta bila domá, jaz sem imel peš še dobre pol ure hodá do stricovega doma. Culico sem dal farovškemu hlapcu, da bi jo Jakatu izročil. Žvižgaje sem jo mahal po cesti; iz verbovih šib, ktere sem pri „studencu“ vrezal, sem poskušal piščalke delati, pa se ni dalo; les se ni hotel še muziti in vsaka cev mi je počila. Pot me pelje skoz majhen gozd, ki na eni strani sega do pokopališča. Sred gozda priteče po poti lepa črna veverica s košatim repom; kot blisk šine na bližnjo smreko in se poganja od drevesa do drevesa. Akoravno sem dobro vedil, da je ne dobim v pest, sem jo vendar s kamnjem pojal z drevesa na drevo, tako sem prišel v ogenj, da nisem zapazil, da grem spet proti cerkvi nazaj. Še le, ko sem skoz smerečje zagledal ozidje pokopališča, sem obstal; kamen mi je padel iz rok in kot bi me kdo podil, sem bežal na cesto in iz gozda. Spomnil sem se namreč obljube, ktero sem pred nekoliko leti jokaje storil stari materi, da nikoli ne bom storil nobeni živali kaj žalega. Ravno v tem gozdu sem našel namreč gnjezdo, iz ktereга je ravno veverica zbežala; koj sem mislil, da mora imeti mlade; splezam na drevo in v gnjezdu najdem tri lepe mlade veverce, dve črni in eno erjavo. Starka je skerbnó po drevesu skakala in cvilila, reva se mi je res smilila, ali lepih živalic vendar nisem mogel pustiti. Mislil sem si, če vas jaz ne vzamem, vas bo pa drugi, ki vam gotovo tako stregel ne bo, kot jaz. Z gnjezdom vred jih denem v kučmo in tečem ž njimi proti domu. Na skednu sem jim izbral lep varen kotiček; da bi jih ne zeblo, sem jih zadelal s predivom. Potem sem jih hodil gledat in sem jim nosil mleko; Bog vé, kolikokrat sem jih na dan obiskal in jih silil, da bi pile mleko, ali vse je bilo zastonj. Jelo me je skerbeti, kaj bo ž njimi; verh tega jih je jel drugi dan mraz tresti, če sem jih še tako v predivo zakopal, se niso mogle ogreti. Sam pri sebi sem mislil: še eno bom poskusil, če še to ne

pomaga, jih bom nesel drugo jutro nazaj. Ko so v hiši ravno večerjali, jih denem v majhni pehar in jih nesem v kuhinjo, da bi se na ognjišču blizo žerjavice ogrele. Med tem sem šel večerjat; ko pridem nazaj, se mi uderejo solze, na glas sem se jel jokati, ker dve živalici ste ležale pri žerjavici vse ozgane in tudi tretja je bila že osmojena; gorkota jih je menda zvalila iz pehara. Ni mi bilo toliko za živalice, akoravno sem jih strašno rad imel; nar huje mi je bilo, ko sem premislil, kaj so te živalice preterpele in vsega tega sem bil jaz kriv, ker sem jih vzel skerbni materi. Stara mati so me ostro posvarili, takrat sem jim obljubil, da nikoli nobene živali mučil ne bom. Danes sem se bil spet spozabil in sem pojal ubogo veverico; še le, ko sem zagledal pokopališče, sem se spomnil nekdanje obljube; zdelo se mi je, kot bi mi duh stare matere žugal iz za zida.

Mrak se je že storil, ko pridem domú. Stric so me na pragu čakali; že na obrazu se jim je vidilo, da so veliko bolj dobre volje, kot so bili o božiču. Sicer se v hiši ni nič spremenilo, le Marička se je vsa predrugačila. Ves čas je nisem vidil se smejati, ali da bi bila vesela, kot časih poprej, govorila je le, kar je ravno morala, in večkrat se je tako zamislila ali pa se je kam zagledala, da ni slišala, če jo je kdo poklical, in kakor se je meni zdelo, je bila ta čas nekaj obledela. Tudi z menó se ni nikoli spustila v govor, kot prejšnje čase; na vse moje napeljevanje in upraševanje je le kratko in, kakor sem vidil, z neko nevoljo odgovarjala. Toraj sem jo pustil pri miru.

Pervič, ko sva bila z Mino sama, sem jo prašal, kaj je z Maričko?

„E! kaj bo nek. Marička je nevesta“.

„„Nevesta? pa ni prav nič vesela. Koga bo pa vzela““?

„Tacega moža bo dobila, da ga še vredna ni. Le ne vem, kaj si zbira, ena druga bi še perste oblizala. Mar res misli se prvemu beraču, ki se pritepe, na vrat obésiti? Vesela naj bo, da je tako“.

„„Koga bo pa vendar uzela?““

„Nihče drugi je ne bo dobil, kot Mlinarjev Anton; pretekli teden so bili v komesiji, pismo je že narejeno, po veliki noči bo pa poroka. Res je, da je Anton udovec, pa kaj to? Vendar je še korenjak, da malo taci, pa kako je dober, dober. Še zdaj pravijo ljudje, kako rad je imel prvo ženo. Tol'ko rečem, da ni pametna, ker se nekaj brani in hoče nagajati. Tako dobro ji nikjer ne bo, kot pri Antonu, za nobeno delo ji ne bo treba prijeti; tako bo živela, kot gospá“.

„„Kaj pa je s Kamnarjevim Pavletom““?

„Kaj je meni mar Pavleta; pri naši hiši se za Pavleta nič ne menimo“.

To je bil najen pogovor. Zdaj sem zvedil, da Marička nima pri hiši nobenega prijatla, celo Mina jo je zapustila. Jaz sem se ji sicer ponujal, ali zame ni marala več.

Veliki teden sem bil skorej več v cerkvi kot doma, vsaki dan sem šel dopoldne in popoldne. Neka sveta groza me je vselej spreletela, kedar sem stopil v tamno cerkev, kateri so bili vse lepote vzeli. Močno so me ganile vse navade in svete opravila, ktere cerkev ta teden obhaja. Cel dan bi bil lahko poslušal žalostno petje psalmov, po več ur sem stal pred lepim božjim grobom, pri katerem je stal na straži tisti leseni rimski vojak, ki je bil Pavletu tako zelo podoben.

Veliki ponedelk je imela Mina v kuhinji toliko opraviti, da ji je pot curkoma od čela tekel: po keršanskem nauku namreč je imel priti Maričkin ženin, Mlinarjev Anton. Antona sem že pred poznal: bil je lep, velik mož, kacih trideset let star; daleč okoli je slovel za prvega mlinarja in pridnega gospodarja; vse okoli ga je spoštovalo ne le zavoljo velicega premoženja, temuč tudi zavoljo njegove poštenosti in zavolj njegovega moštva.

Ko sem prišel ponedelk popoldne domú, je bil Anton že pri nas. Kedar so imeli stric posebne goste, so jih peljali vselej v gornjico, tako tudi danes Antona; se vé, da je bila Marička tudi zraven. Ko se je storila noč, so prišli stric po luč in pri ti priložnosti so tudi mene gori poklicali. To je bilo meni sicer ušech, akoravno sem se dolgočasil, ker stric in Anton sta imela svoje pogovore, ki niso bili meni nič mar. Marička je sicer tudi tu sedela, pa je bilo ravno tako, kot bi je ne bilo. Kar naenkrat omolkneta stric in Anton, vsem se je zdelo, kot bi pod oknom kdo strune ubiral. Še preden je med nami kdo spregovoril, se zasliši godba. Vsi se spogledamo. Glasovi so bili bolj tihi in rahli, kot bi se ne upali na dan. Neizrečena milina se je zibala v njih: tako šumi poletne večera krotek potok skoz zeleno drago, tako šeptá lipovo listje, ko ga boža hladen večeren veter.

„To je cigan! zavpijejo stric in skočijo na noge, kot bi hoteli doli. Pa kot bi jih bili mili glasovi omamili, jim noge zastanejo; primejo se za stol in stojé, kot bi bili obstekleli. Anton si je z rokó glavo podperl in gledal pred sé na mizo, kot bi jo hotel predreti s svojimi očmi; Maričko je zdaj rudečica oblila, zdaj jo je bledica spreletela, njene oči so bile zalite in posamezne debele solze so kapale iz njih.

Glasovi so se jeli zdaj krepiti, silneje in silneje so vreli in kipele iz gosel in strune so stokale in ječale, kot drevesa, ktere silni vihar pripoguje. Enako bi stokala in ječala reka, v katero bi človek združil vse solze, vesele in žalostne, kar jih je prejekal ves človeški rod od očaka Adama do današnjega dne. Sila glasov se je zdaj nekoliko polegla, pa kmalo so se jeli spet širiti, bolj mirno in enakomerno, pa vendar mogočno so se zlivali iz gosel. Tako dere mogočna reka, katero je obilni dež napojil, ko pride iz pretesne soseske

na široko plan, ko udari z neukrotivnimi valovi čez preozke bregove in svoje vodé poganja čez cveteče planjave.

Na enkrat se glasovi preveržejo v neizrečeno milo vižo, ki mi je spreletela vse ude, in prav dobro sem čutil, kako se mi je kerčilo srcé. Viža je bila čez dalje bolj žalostna, in zdaj je jel še sultan, ki je bil pri podu priklenjen, zraven tuliti, tako da me je skoraj groza bilo. Te viže nisem slišal nikoli poprej in tudi poznej se je nisem domislil, kolikor sem si tudi prizadeval; enkrat sem jo slišal v sanjah čez več let, ko se mi je ravno od tega večera sanjalo. Enako menda poje labod svojo smertno pesem.

Kot bi odrezal, je godba nehala; še enkrat potem so strune zabrenknile, pa tako neprijetno, da so me ušesa zabolele in da mi je šlo po vseh kostéh. Mislim, da so vse strune počile. Ta glas je zdramil strica, zacepetajo z nogami in hitijo po stopnicah doli, jaz pa za njimi. Prav dobro sem slišal besede: „Prekleti cigan! Jaka! spusti sultana za njim“. V naši hiši je bilo vse po koncu, ali od Pavleta ni bilo duha ne sluha. Zunaj je bilo vse tiho in mirno; zvezde so migljale in hladen južen veter je pihljaj, bil je prav lep pomladansk večer; kmalo potem se je Anton odpeljal žalosten domú, drugi dan sem pa jaz zapustil stricov dom. (Konec prihodnjič).

Isterska pesem.

(Zapisal J. Volčič.)

Junak se divojki milo razplakao,
I njoj se je tako potužio:

„Tužni ja, divojko, nočas mi je partit

Priko černe gore v ono ravno polje,

V ono ravno polje, kade turčin kolje;

V onen raven polju lepo turan stoji
Z merličén*) ograjen, bosilkon obsajen“.

A divojka je junaku govorila:

„Komu me, junače mlajahnú ostavljaš?“

A junak joj milo odgovara:

„Ostavljan te, divojko, mili majki mojoj,

Izročujen tebe sen susedan mojen,

I Bogu momu velikomu i anjelu čuvaru,

Da te očuvaju, dakle nazad doiden,

Iz turske vojnice z tega ravna polja;

Ali još ti više ja govorin,

Da se ti zame Boga moliš,

Da me nebi turska sablja posikala,

Ni njegova puška ubijala;

Nego da ja lepo zdravo dojden

I tebe lepo zdravu najden.

*) Spitzen.

Slovenski besednik.

Varaždin 12. marca M. Kr. — Ti morebiti pričakuješ, da ti bom poslal šopič dišečih vijolčie, ker bo skorej polovica Brezna, ali motiš se. Ne rasejo še pri nas vijolice, še zvončki so se morali z nova skriti pod belo ledeno odejo, ki še danes krije naše tla. Danes jutro so bile okna tako zmerznjene, da to zimo skor nikoli tako. To je čudno letošnje vreme. Ali pustiva vreme, če ne, kdo poreče, naj molčiva, ako drugega govoriti nimava, kakor jesti nimajo naši ubogi Hrovatje, ker lakota je silna pri nas, toliko da ljudje ne merjó. Pobira se za nje pri nas in od kodar bodo kaj dobili, radi in hvaležni bodo vzeli. Ali jim bodo Slovenci na Kranjskem, Koroškem itd. kaj dali? Veseli naše poštene ljudi slišati, da tudi Ogrzi za nje skladajo in v ta lepi namen koncerte v Pešti napravljajo. Sicer to nekterim črnim ljudem, ki niso za nič drugega na božjem svetu, kakor da prav po nekristjansko opravljajo, gerdé, černijo in osirajo tiste, med kterimi in od kterih živé in ki so s trebuchom za kruhom sem prišli, spet ni ušeč, pa pravijo nehvaležnega neusmiljenega serca, da je to grešna simpatija, da je demonstracija, kakor se jim je greh vidila narodna beseda, ki so jo tukaj zadnje pustne dni nekteri napravili, in šlo je nek okoli štirideset gerdih obrekovavnih oznanil, ali da bolje rečem, zatožeb v glavno mesto, veleč da se bo Bog vé kaj godilo, ali tem gerdunom na sramoto je bilo na besedi vse tako redno, da si lepšega reda želeti ne moreš. Tudi glediščne igre v domačem jeziku so jim tern v peti, in že so si roke mencali, češ, zaspalo je vse, ko se delj časa več igralo ni, zato ker so bili nekteri dobrovoljci preprečeni, ali to veselje jim je splavalo po vodi, že v torek se bodo spet začele igre. Toda pustiva tudi to, kaj bi se človek jezil in si po nepotrebnem življenja grenil, veš saj, da je moja beseda: vesel bodi, dokler moreš in dokler ti ljubi Bog veselja ne brani. Začniva kaj drugega.

Slišal sem nektere tukaj praviti, da so jim prav všeč take narodne humoreske, kakor jih razglaša po Glasniku marljivi Draganon Vicko. Ali ne misli, da se pripovedujejo take smešne samo od Verbovčanov ali Ribničanov, tudi pri nas na Hrovaškem je dobiti takih humoresk, postavim kakor je tista od Viničanov, kako so se branili proti Madjarom. Ali nimajo Hrovatje samo takih smešnic. V Buzovcih blizo Čakovca v Medjumurju sem slišal tudi male povestice v rime stlačene, nekako od daleč podobne, rekel bi, makamam. Da boš vidil kakšne so, beri tole:

Negda so našli japa prasico v prahu, pak so ne bili nikomu strahu, pak nit su ne išli pitat slepoga sambóla, jeli bi bili hitili na kola, samo so njo dimo pelali, pak so njo mam zaklali. Undaj so njo reščinjali, pak so sekli koka kakti voka, a hrebtišče kak nigdo nikoga nišče, a rebra kakti kebra; pak so zeli vun jetra, pak so rekli, da se naj nikdo vu nje ne plentra; undaj so pak zeli vun pluča, pak so

rekli, da naj Eva v nje huče. A hladnetina bi se bila stala, kak je bila zdela premala, a Eva nesla hladnetino v len, pak njo je prijel drem, pak so se plebanoševi psi ž njom zesreli, pak so nji hladnetino pojeli, a doklam je došla Kata z verta, tečas je bila zdela več poterta, a japa so dobili kapo belo, kaj nji' je dopalo v delo. — Beri še eno iz ravno tistega kraja. Ta je pa taka le:

Negda je bil konj po poti derčeči, pak je doli ópal, tak da se je ves v prahu vkótal, a to je vok zdalka zapazil, pak je po črevo k njemu plazil, a konj je rekel: náj ti, vok, mene klati, išče ti je živa moja mati, neg ti spukni čavel iz moje kosti, budeš imel s friškim mesom gosti. Vok se lepo kcoj prečmukne, pak njemu čavel iz kosti spukne, a konj pak voka po lampu tak vdere, da se mam vok vkrej pobere i sobom doli šlopi, tak da zemljo vso s kervjom poškropi. Undaj vok je rekel: prav mi bodi i 'sakomu takvomu, koji se v ljudsko meštirjo pušča; ja sem se navčil mesarije, pak sem se hapil barbarije. Koj mešter svo meštirjo sobom nosi, on nigdar kruh ne prosi, šoštar šilo, tišlar pilo, šnajder iglo itd.

To ni sicer nič posebnega, ali tolika posebnost vendar le, da se vsaj za spomin ohrani. — Pravil je v zadnjem Glasniku g. Terstenjak tudi nekaj o ptičih. Jez sem tudi mnogo takega vedel, pa sem skoro vse pozabil. O črnem kosu sem pa tudi v Varaždinu slišal, toda samo te le verstice: Tancaj tancaj, crni kos; kak bum tancal, da sem bos, nimam drete nit smole, kaj bi kerpal šavore. Spominjam se pa tudi, da sem domá na Kranjskem tudi kaj takega slišal, pa se nisem mogel več spomniti, kar poprašam brata, če je njemu kaj znanega o črnem kosu, in on mi je že malo več vedel povedati, in sicer toliko le: Pleši pleši črni kos; kak bom plesal, ker sem bos! Kam si pa žbale djal? Mici sem jih dal; kam jih je pa Mica djala? v germ jih je pokopala; kje je tisti germ? je pogorel; kje je tisti ogenj? voda ga je potopila; kje je tista voda? golobje so jo popili; kje so tisti golobji? gospoda jih je postrelila; kje je tista gospoda? čez prelaz je skočila, si je r. . . in krevelj zlomila.

Iz Zagreba 16. marca A. K-s. — Narodna čitavnica v Zagrebu se je že odperla 3. dan t. m. Radosti se širi domorodcu sercé, če vstopi v prostrano sobano, in zagleda na zeleni mizi lepo razredjene ležati vse jugoslovanske časopise, in tudi obilno število severno-slovanskih. Samo g. agustinovičevih „prvencov“ nisem zapazil nikjer; pa ga menda tudi ni moža v Zagrebu, ki bi si jih bil naročil. Očitno znamenje, da ne marajo Horvatje neslane pisarije, ki ni podobna — že ne vem komu. Slovenske časopise ima vse štiri; bila je toraj kriva moja opomba v 4. listu „Novic“, kjer sem pisal: „Imela bo časopise vseh slovanskih narečij, razun cerkvenih“. Slavno društvo za jugoslovansko povestnico ji je posodilo dosti dragocenih ruskih, poljskih in českikh knjig, ktere bodo ostale tri mesce v čitavnici, potem pa se bodo odrajtale nazaj in se nadomestile z drugimi. Stene kinčajo obrazi

imenitnih Slovanov in Madjarov. Posebno prijazne so podobe Vuka Stefanovića, Palackiga, Šafařika in več drugih, ki so si pridobili za slovanstvo neumerlih zaslug. — V novem Sadu je začel izdajati g. G. Popović serbsk leposloven list „Danica“. Pogrešali so Serblji živo lepoznavskega lista po smerti Sedmice in Podunavke; sedaj se bo popravilo, kar je bilo doslej zamujenega, po Danici in po Slovenki. Cena je Danici 3 gld. na leto. — Govori se po Zagrebu, da bodo igrali sami plemiči Bogovićevo dramo „Frankopana“ v korist stradajočih stanovnikov na Horvaškem in Slavonskem. Če se bo vresničilo, česar je ves Zagreb poln, se imamo nadjati okoli velike noči imenitnega in veselega večera v narodnem gledišču.

Iz Celovca. Britka zguba je zadela minulega mesca Koroško deželno: zgubila je namreč preslavnega zgodovinarja žl. Bogoljuba Ankershofena, ki je 6. marca v svojem 65. letu mirno v Bogu zaspal. Daleč čez meje domače dežele je slovelo njegovo ime, kakor spričujejo obilne častne poslavljenja, ki so mu došle od raznih strani. Posebno slovi njegova „zgodovina Koroške vojvodine“, ktere pa žalibog ni mogel do konca dognati. Kot zgodovinar je bil pravičen tudi nam Slovencom, kar je sicer redka čednost neslovanskih zgodopiscov. — Dne 9. marca je umrl v Šmarjeti blizu Velkoveca g. Blaž Hermetter, duhoven Kerške škofije v 32. letu svoje starosti za pljučnico. Bil je rajni bistra glava in iskren rodoljub. Med drugimi manjšimi rečmi je spisal poleg nemškega tudi obširno delo: „Kako je Kolumb Ameriko našel“, ki je doslej pa še v rokopisu ostalo. Do poslednjih dni svojega življenja ga je pilil in popravljal, da bi ob svojem času v prav čedni obliki zagledalo beli dan. Naj v miru počivata. — Do srede mesca marca se je razposlal 1. zvezek „slovenskih večernic“ za vse častite družnike znanim knjigarjem na Štajerskem, Kranjskem itd.; posameznim čast. udom se bukvice naravnost po pošti niso mogle poslati, ker bi jih bila pošta kot nefrankirane liste taksirala, ker nimajo toliko teže, da bi se bile mogle po vožni pošti razposlati. Vendar terdno upamo, da se bo dalo razpošiljanje po čast. dekanijstvih uravnati, s čim pride papeževo poterjenje iz Rima, ktereга pričakujemo. Kdor bi pa želel posamezne zvezke „Večernic“ in „koledarček“ pod križnim zavitkom prejemati, naj priloži svojemu letnemu plačilu za vsako knjižico 6 kr. nov. dnarja. Drugi zvezek „slovenskih Večernic“ pride konec mesca aprila v natis; kdor je zanj kaj namenil, naj pošlje gotovo do konca t. m. — Gosp. Cegnarjeve pesme se marljivo natiskujejo; ravno se stavi 5. pola. — Te dni bo v tiskarnici dodelan drugi natis „domačega zdravnika“, ki ga je l. 1854 spisal častiti g. prof. Robida.

Iz Pešta. S. Š. — Kakor se pri nas svēt obrača, se je res čuditi, da včasih še kaj tacega človeku v pest pride, da sme povedati, kaj da je. Vem, da se bodo bratje Slovenci veselili slišati, kako napredujejo Slovani na Ogerskem. Vidi se jim kakor vsem, da imajo med seboj edine potrebe. Prizadevanje gre k dobremu cilju in koncu. Bog daj srečo literaturi. — Pred kratkim je zagledala „Lipa“ za leto 1860 v Budi beli dan, Lipa je

narodni zabavnik, izdaja jo pa K. Viktorin, duhoven v Budi. Jezik je slovašk. Na čelu ima sliko: drotar, kakor jih Slovenci poznajo, ko pri njih louca vežejo. Posebno omeniti se mora vesela igra: „drotar, veselo hra vo troh jednaniach,“ ki verno kaže slovaško življenje na Ogerskem. Med pesmami ima „Žalmi tatranskoha Slavana“ največ slovanskega duha. Upam, da se je za „Lipo“ oglasilo tudi Slovencev lepo število. Soznati se je treba s sorodnimi ljudstvi kot z drugimi sosedi, da vemo in poznamo splošne potrebe in želje in up, ki vzdiguje človeka in narode, in jih podpira v njihovem napredovanju. — Letašnega leta sta nastopila dva serbska lista svojo literarno pot: Danica in Slovenka, oba v Novem-Sadu. Danica izhaja od 20. februarja; vrednik je J. Popović, ki je vredoval poprej Sedmico. Danica je list za zabavo in književnost; izhaja po trikrat na mesec in sicer od začetka po 2 poli. Veljá na leto 3. gld. nov. dnarja. Mislimo, da bo tudi „Slovenka“ v kratkem začela izhajati. (Že izhaja. Vr.)

Iz Prage. J. K. — Kakor mi Čehi radi poslušamo, kakó se vedejo bratje Slovenci na polju narodskega življenja, bodo gotovo tudi Slovenci radi kaj zvedili, kako se godí pri nas Čehih. Zató jim bom v prihodnje večkrat kaj naznanil, kakó v naših krajih domača reč napreduje.

Od novega leta sem kaj veselo napreduje narodsko življenje. Živa priča nam je „Naučný slovník“, ki šteje sedaj že črez 5000 naročnikov; pa še vedno se množi njih število. Dvajset časopisov potuje po krajinah československih in zbuja narodsko zavednost v nizkih bajtah, pa tudi v visocih poslopjih. — Čeravno se v Pragi le enkrat v nedelji igra v českem jeziku, vendar dodeljujejo domače igre dosti duševne hrane občinstvu. Meščan Naperstek je na novo razpisal 400 goldinarjev za najboljšo dramo iz slovanske zgodovine. Ta cena je doslej dve igri na svitlo poklicala, namreč „Svatopluka“ od Jeřabka in „Jaroslava Šternberka“ od Hansmana. V poslednjem času ste se spravile na gledišni oder zopet dve izvirni igri, namreč: žalostna igra „Francesca di Rimini“ od marljivega vrednika „Obrazov Života“ g. J. Neruda (ktera igra je v Litomišlu ravno kar na svitlo prišla — cena 50 kr.) in „Aleksej“ od V. Halka, ki je bila s posebnim dopadenjem sprejeta. Pripravljajo se za predstavljenje tudi sledeče izvirne igre: „Kateřina Pernštejska“ od Jabna, „Veselo hra“ od Jeřabka in „Ona mě miluje“ od G. Pflgera. — Med letašnjimi veselicami posebno sloví b e s e d a v dvorani na žofinskem otoku. Vsi prostori so bili prepolnjeni; pa vendar se je vse prav po domače radovalo. Bratovsko so se razgovarjali med sobó Čehi, Poljaki, Serbi, Bolgari in drugi Slovani; tudi nekoliko Madjarov je bilo pričujočih, ki so prišli v narodni obleki. Sobana je bila kaj lepó okinčana s cveticami in raznimi obrazi in štatvami, med kterimi gre prvo mesto velikanski štatvi Břetislavovi od Maxa; v mali rudeče okinčani sobi je stal Přemysl Otokar II. v svoji velikosti, ob njegovih stranéh pa pevca Zaboja in Lumir. Med plesi se je najbolj prikupila poljska mazura in česka sousejska, med igranimi godbenimi kosi pa Prochaskova „slovanska quadrila“, ki se je mogla skrat ponoviti. Še le ob sedmih zjutraj je bil konec besedi. — Govorí se, da bota jela na svitlo

prihajati dva nevradna politična lista, katerih eden bo vsak teden, drugi vsak dan izhajal. Vrednika se imenujeta dr. Čupr in dr. Svatek. — Slovinci! vse za rod in domovino! Zapomnite si zlatih besed našega pevca Jablonskyga:

O žite bratři národu zas svému,
Nebud'te mrtví jeho údové,
Přihlaste se zas k matce své a k němu
Co věrny bratři, věrní synové!

* Pred kratkim je prišel v Zagrebu na svitlo četrta zvezek imenitnega dela, ki ga izdaja nevtrudljivi g. J. Kukuljević Sakeinski pod naslovom „Slovník umjetnikah jugoslavenskih“. Pričujoči del, ki mu lepša čelo obraz slovečega slikarja Andreja Medulića, obsega 105 jugoslavenskih umetnikov (od Medulića do Porečanina) na straneh 273 do 352 največje osmerke. Posebno obširno in zanimivo je popisano življenje A. Medulića, ki je slovel po svojih mnogoštevilnih delih po celi Evropi. Umerl je, kakor je bil rojen, v velikem siromaštvu leta 1582. Le toliko se je našlo ob njegovi smerti v njegovi zapuščini, da so ga mogli dostojno v cerkvi sv. Luka v Benetkah pokopati. — Izmed slovenskih umetnikov in umetnic najdemo imena „Medved, Mencinger, Mikše, Oblak Amalija in Petrič Alojzija“, ktera poslednja je bila predstojnica nunskega samostana v Ljubljani. Nar imenitniši med imenovanimi je bil slikar Val. Mencinger (Metzinger), rojen v začetku 18. stoletja v Bohinju. Bil je eden izmed naj boljših kranjskih slikarjev. Večidel je živel na Kranjskem in je napravil za kranjske in horvaške cerkve več lepih oltarnih podob, pa tudi mnogo zgodovinskih slik za privatne ljudi. Nekoliko časa je blezo živel v gradu barona Saigersfelda, za katerega je naslikal osem podob, ki se nahajajo v Dolu v zbirki bar. Erberga. Nekatere njegovih podob so bile v baker vrezane. — Amalija Oblak je bila rojena l. 1814 v Ljubljani od zamožnih starišev. Že v mladih letih se je poprijela slikarstva, v katerem jej je bil učenik znani kranjski slikar Langus. Ko je ponarasa, se je lotila učenja raznih jezikov; razun domačega slovenskega se je pričela tudi laškega, angleškega in francozkega jezika. Došedši na Dunaj, je dobila za učitelja v slikarstvu slovečega Kupelwiesera, in tu se je še bolj izurila v svoji umetnosti. Med drugimi podobami je izgotovila 1. za kranjski muzej sliko Hladnika, 2. sliko svojega očeta Janeza Oblaka, 3. nekega Gorenca, 4. in 5. neko staro Štajerko in Štajerca, 6. mlado punčico, ki sesá, in več zgodovinskih in pobožnih obrazov za svoje prijatelje. Verh tega je prav dobro posnela več slik raznih slovečih umetnikov, n. pr. od Pordenona, Corregia, Rubensa, Mengsa itd. Kot sopruha c. k. minist. svetovavca žl. Fr. H. Hermansthal, se pečá v prostih urah s slikanjem in z izrejo svoje dece. — Z nova spominjamo Slovence tega imenitnega „slovníka“, ki služi na čast vsem Jugoslavenom, da si ga skorej priskerbé. Vsak zvezek veljá naročen le 52 1/2 kr. novega dnarja, po bukvarnicah se pa prodaja za 70 novih krajcarjev. Imenik naročnikov bo pridjan poslednjemu zvezku, katerih bo 6—7.

izgled * Soerbska besaeda v latinskem pismu. Jedan književni sbornik za ogled novog typha organičke latinice. Svezka I. II. III. in IV. U Beču kod Fr. Selcha, knjižara 1860. — Pod tim naslovom je prišla na svitlo knjiga, ki kaže učenega in bistrounega jezikoslovca in izverstnega pisatelja jugoslavenskega, da mu jih je malo para. Kar se tiče priobčenih prestav, ki so a) Iliade Omirove 1. pesem b) prorok (odlomek iz Lamartinovega poemata „La chute d' un Ange“) c) Tmine po Byronu d) Neviesta Abydoska po Byronu in e) Isokratov panegyrik Athine, moramo pred vsim slavenskim svetom očitno izreči, da nas je njih doveršena oblika s serčnim veseljem navdala; krona vseh je pa prestava „Isokratovega panegyrika“, ki more služiti za izgled vsem prestavljavcom jugoslovenskim. Naj bi učeni g. pisavec napredoval, kakor je tu začel; prepričan naj si bo, da ga bo podpiral ves jugoslavenski svét in si v slast prebiral njegove izverstne prevode. Zavaljo priobčenih prestav je po tém takem knjiga vredna vsega priporočila. Kar se pa tiče nasvetovane poprave, ali bolje rekoč, pokvare sedanje latinice, imamo le eno željo: naj bi gospod pisavec ne zbujal nove abecedne vojske med Jugosloveni, ki pišejo z latinico, kakor so jo od bratov Čehov prejeli, in ne sejal na novo semena nesloge, ki bi utegnilo za več let zadušiti zaželjenega napredka v literaturi. Naj se nam pustijo „rogati, repati, ušati, berkati“ č, è, ě, š, ž itd., ki so v poslednjih 30 letih spodrinili vse različne krivopise med južnimi Slovenci in občno veljavo zadobili; komur se pa zdi „rogati“ pravopis okoren in neroden, naj se prime cirilice, ki je blizo naj bolj doveršena med vsemi abecedami. Učeni g. pisavec nam gotovo ne bo zameril, da smo odkritoserčno razodeli svoje misli in želje. — Da se pa častiti bravci sami prepričajo izverstnosti pohvaljene prestave, posnamemo tu nekoliko verstic iz Iliade:

Tada Achejci pir priugotove veseli i slastni:
 Svi pirovaše oni, niko ničeg nenuždavaše se;
 I kada pitiem i jestivom gladju biahu utolili,
 Mladenci paka vinom do vèrhovah čaše puniahu
 I obnošahu naizred sviema od desna na lévo.
 Vas dugi danak Acheici blažiše pèvanjem Boga;
 Mladci njihovi gromoviti pèan Apolonu pèše,
 Slaveci njega strèljavca; i on se veselje vnamljući.
 Sunce istom se zakloni i suton obavie zemlju.
 Plovci sanku se predadu na kljunu perjenog korablja;
 No tek što zora rumena zasviti, od jutra glasnica,
 Na put se zadni opremati stanù k širokome stànu.
 S mèsta pospešni vètar im pošalje srebroluki Phebo:
 Katarku dignu namète i běla jedra odaviu;
 Na mah pospèhli naduje ih vètar, i tisnùv korabalj,
 Strašno zašušte o rebra njegova bagreni talasi;
 Hitro po njima on, ostavljajući brazde, letiaše.

Čim dojedriše spěšno k širokome stanu Achejacah,
Černi korabalj oni izvukoše na spěženu sušu,
I po visoko nad pěskom ostaviv na bėravnih ogromnih,
Svi se razsěju za čas po sėništih svojih i korabljih.

Knjiga, v osmerki prekrasno natisnjena, šteje 164 strani in veljá le eden goldinar novega denarja. Gotovo bodo našli izverstni prevodi obilo bravcov med prijatelji klasiškega berila.

* Dne 9. marca se je obhajal god slovanskih aposteljnov Cirila in Metoda. O tej priložnosti piše česki tédnik „Hvězda“, ki se krepko poganja za narodsko življenje česko, med drugim blizo takole: Reč cirilometodijska je za nas Slovane toliko važniša, kolikor bolj poterjuje narodni življ v cerkvi. Cerkev in narodnost ste kakor dve sestri, ki se vzajemno podpirate. Za to ni potreba mnogih dokazov; to je resnica také jasna, da je ne more tajiti nobeden. Vera daje zakone pravnosti, narodnost jih v djanju izpeljuje; vera je duh, narodnost njegovo teló; vera je svetilo, narodnost materija, ki jo to svetilo osvečuje; vera je podobna očesu, ki zre do daljnih krajin, narodnost je podobna roki, ktera je delavna v bližavi. Po veri občuje Bog z ljudmi. Pa kakor Bog — kot čist duh — ne more neposrednje občevati z ljudmi — kot stvarmi duhovnotelesnimi, ampak le po svojem Sinu in svojih prikaznih; tako se tudi človek, kot duhovno telesna stvar, le od stopnje do stopnje — historično more razvijati. Ktere so pa te stopnje, po katerih se posamezni čedalje bolj približuje dovršenosti? Te stopnje, ki jih je odločila večna pravdnost, so: rodbina, narod, cerkev. Kolikor bolj ljubi človek svojo rodovino, svoj narod, toliko pobožniše postane. — To važno resnico poterjuje slavnost cirilometodijska; ona narodnost, narodno literaturo, narodno besedo, narodno prizadevanje kot cerkovno posvečuje. —

* V Litomišlu na českem so prišle na svitlo od c. k. šolskega svetovavca in vodja česke više realke Wenziga v Pragi sledeče knjige: 1. „Betrachtungen eines Oesterreichers über das kaiserliche Handschreiben vom 9. Sept. 1857“ — Cena 80 n. kr. 2) „Grundideen der Erziehung mit nationalem Charakter“ — cena 40 n. kr. 3) „Sachunterricht und Sprachübung“, cena 36 n. kr. in 4) Ueber die Schulen Oesterreichs mit Hinblick auf die Grundideen der Erziehung mit nationalem Charakter — cena 36 nov. kr. Te imenitne knjige so vredne, da jih pazljivo prebira vsak Avstrijanec.

* Po raznih slavenskih krajih so osnovane družbe za izdajanje koristnih bukev za priprosto ljudstvo. Med vsimi nar lepše pa cveti „družba sv. Janeza“ v Pragi, in „družba sv. Cirila in Metoda“ na Moravi; od mesca do mesca se množi število družnikov, če ravno se jih šteje že več tisuč. Marsikter mesec se jih oglasi črez 500 novih udov. Bog daj, da bi se tudi naša družba sv. Mohora čedalje bolj vkoreninila med slovenskim narodom, ki mu je poduka potreba kot ribi vode. — Enaka družba se bo napravila tudi na Horvaškem, ki bo izdajala prstonarodne spise v horvaškem jeziku, in v mestu Tešinu na Silezkem, ki bo na svitlo dajala bukve v poljskem jeziku.

* Po raznih krajih jugoslavenskih se napravljajo gledišne predstav-
ljanja v domačem jeziku, ker se po njih naj bolj budi in razširja ljubezen
do narodskih reči. Tako se godi v Varaždinu, v Karlovcu, v Kotoru, v
Sinju itd; le mi Slovenci še spimo in spimo. „Štovani učitelji ove gimna-
zije“ — se piše „Dalm. Glasniku“ iz Sinja — da jim učeća mladež u
prosto zabavi mesojedju sprovede, ustrojše jedno malo, al miestu i okolov-
štinam dosta prikladno kazalište, na kom gimnazijalna mladež nekoliko
igrokazov zadovoljnim uspiehom predstavi. Al osobitu pohvalu zaslužiše
na tusti četrtak predstavljenjem toliko obljubljenog igrokaza S. Popovića
„Hajduci“, kom prisustvovaše cviet vlastelah i činovnikah sinjskih kao i
množina prostih varošanah“ itd.

* Gimnazijalni profesor **Luka Svilović** v Spletu piše zgodovino
Dalmacije s posebnim obzirom na Dobrovnik in Kotor. Razpadala bo v
sledede razdelke: Najstariše povesti, celtiško kraljestvo, Dalmacija pod
rimsko vlado, Dalmacija od V. do XV. stoletja pod raznimi vladami, Dal-
macija pod oligarhijo Benaško in Dalmacija pod žezlom avstrijskim

* Jako zanimiva in za vse Slovane imenitna knjiga je prišla v Pragi
na svitlo pod naslovom „Bajeslovný kalendař slovanský čili pozůstatki
pohansko - svátečnych obřadův slovanských“ od učenega J. J. Hanuša.
Bogato gradivo za preiskovanje mu je dalo 112 spisov v raznih jeziki-
h. Pridjan je tudi pregled glavnih svetkov starorimskih, cerkovnih, slovanskih
in nemških. Knjiga, prav lepo natisnjena, šteje brez pridavka 264 strani
v osmerki in veljá le 1 gld. 60 kr. S časom mislimo tudi Glasnikovim brav-
hom nekoliko zanimivih čertic iz te imenitne knjige podati.

Imenik častitih g. g. naročnikov: 112. Bl. Vombergar, fajm. pri sv. Troj-
jici; 113. G. Kankelj, duh. pomočn. v Starem tergu; 114. M. Kalan, posestn.
v Loki; 115. Fr. Novak v Klanjcih; 116. A. Respet, prof. bogosl. v Gorici; 117.
Fr. A. Kokalj, bogosl. v franc. samostanu na Kostanjevici; 118. J. Doljak, vik.
v Cerovem; 119. M. Pirc, korv. v Gorici; 120. M. Tavčer, kpl. v Šmartnem;
121. M. Švab, korar v Terstu; 122. A. Pirnat, rud. uradnik v Storeh; 123—28.
L. Ulčar, J. Mencinger, J. Božič, J. Poklukar, J. Tonkli in K. Gestrin, slušav.
na vseučilišču Dunajskem; 129. J. Založar, farmacevt na Dunaju; 130. Dr. V. Klun,
prof. kupč. akademije na Dunaju; 131. A. Jelenc, gimn. učenec v Novem mestu;
132. J. Hiti, kpl. pri sv. Križu; 133. F. Ožgan, fajm. v Blačah; 134. L. Ferčnik,
mestni kpl. v Celovcu; 135. K. Dürnwirt, spiritual v Celovcu; 136. Dr. E. H.
Costa v Ljubljani; 137. Drag. Dežman, kustos kranjskega muzeja v Ljubljani;
138. H. Hauffen v kupč. pri g. Šrajerju; 139. J. Zupanc, doht. pravdosl. in notar
v Ljubljani; 140. V. Skorjanc, kpl. v Hartmannsdorfu; 141. T. Rutar, fajm. pri
sv. Lucii; 142. Dr. J. Levčnik, dek. v št. Mohoru; 143 J. Novak, kpl. v Selcih.
144. A. Lesar, c. k. katehet na realki v Ljubljani; 145. L. Benedikter, c. k. sod.
adjunkt v Doberli vesi; 146. A. Katnik, duh. v Štebnu.

Listnica. G. A. K. Se bo natisnila v 6. številu; zastran omenjenih iger
bote v Ljubljani kaj gotovega zvedili; g. F. E. Hvala; g. J. G. Popis v pri-
hodnjič, narodne pesme kmalo; g. S. S. Hvala; g. J. T. Prejeli; omenjeno
reč prosimo za 6. list; F. S. Hvala; g. M. V. Smo prejeli za Večernice; g. P. R.
Le pridno se vadite, poslanih pesmic vendar še ne moremo natisniti; g. J. K. v P.
Radi bomo prejeli Vaše dopise nepolitičnega obsega.